

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ АВІАЦІЙНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ,
ІНЖЕНЕРІЇ ТА ТЕХНОЛОГІЙ
КАФЕДРА ЕКОЛОГІЇ

ДОПУСТИТИ ДО ЗАХИСТУ
Завідувач випускової кафедри
_____ В.Ф. Фролов
«_____» _____ 2020 р.

ДИПЛОМНА РОБОТА
(ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА)

ВИПУСКНИКА ОСВІТНЬОГО СТУПЕНЯ МАГІСТРА

ЗА СПЕЦІАЛЬНІСТЮ 101 «ЕКОЛОГІЯ»,
ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНОЮ ПРОГРАМОЮ
«ЕКОЛОГІЯ ТА ОХОРОНА НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА»

Тема: «Порівняльна характеристика рекреаційних зон столиць Європи (на прикладі Києва і Парижа)»

Виконавець: студентка групи ЕК-201(Мз) Корецька Людмила Олександрівна
(студент, група, прізвище, ім'я, по батькові)

Керівник: д.пед.н., професор кафедр екології Саєнко Тетяна Василівна
(науковий ступінь, вчене звання, прізвище, ім'я, по батькові)

Консультант розділу «Охорона праці»: _____
(підпис)

Кажан К.І.
(П.І.Б.)

Нормоконтролер: _____
(підпис)

Явнюк А.А.
(П.І.Б.)

КИЇВ 2020

НАЦІОНАЛЬНИЙ АВІАЦІЙНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет екологічної безпеки, інженерії та технологій

Кафедра екології

Спеціальність, освітньо-професійна програма: спеціальність 101
«Екологія», ОПП «Екологія та охорона навколишнього середовища»

(шифр, найменування)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

_____ Фролов В.Ф.

« ____ » _____ 2020 р.

ЗАВДАННЯ

на виконання дипломної роботи

Корецька Людмила Олександрівна

1. Тема роботи «Порівняльна характеристика рекреаційних зон столиць Європи (на прикладі Києва і Парижа)»

затверджена наказом ректора від «6» жовтня 2020р. № 1938/шт.

2. Термін виконання роботи: з 5 жовтня 2020 року по 22 грудня 2020 р.

3. Вихідні дані роботи: літературні джерела, матеріали отримані під час проходження екологічної та переддипломної практик, аналіз літературних даних та законодавчих документів.

4. Зміст пояснювальної записки: вступ, рекреаційні ресурси, зони рекреацій в європейських столицях, рекреаційний потенціал Києва та Парижа ,висновки.

5. Перелік обов'язкового графічного (ілюстративного) матеріалу: таблиці, рисунки, діаграми.

6. Календарний план-графік

№ з/п	Завдання	Термін виконання	Підпис керівника
1	Складання літературного огляду по темі	08.10.2020	
2	Опрацювання закордонних та вітчизняних літературних джерел	15.10.2020	
3	Опрацювання інформації (групування, зведення у таблиці, побудова схем, графіків)	20.10.2020	
4	Передзахист дипломної роботи (I етап)	05.11.2020	
5	Аналіз актуальності дипломної роботи	15.11.2020	
6	Обробка і оформлення вихідних матеріалів дипломної роботи	20.11.2020	
7	Формування висновків і рекомендацій	28.11.2020	
8	Оформлення дипломної роботи згідно вимог діючих стандартів	30.11.2020	
9	Передзахист дипломної роботи (II етап)	01.12.2020	
10	Захист дипломної роботи	22.12.2020	

7. Консультація з окремого(мих) розділу(ів):

Розділ	Консультант (посада, П.І.Б.)	Дата, підпис	
		Завдання видав	Завдання прийняв
Охорона праці	Консультант (к.т.н доцентКажан К.І)		

8. Дата видачі завдання: «01» грудня 2020 р.

Керівник дипломної роботи
(проекту):

(підпис керівника)

Саєнко Т.В.

(П.І.Б.)

Завдання прийняв до виконання:

(підпис випускника)

Коркцька Л.О.

(П.І.Б.)

РЕФЕРАТ

Пояснювальна записка до дипломної роботи «Порівняльна характеристика рекреаційних зон столиць Європи (на прикладі Києва і Парижа)»: 89с., 2рис., 5 табл. , 83 літературне джерело.

Об'єкт дослідження: рекреаційні ресурси урбанізованих середовищ.

Мета роботи: порівняти характеристику екологічної ефективності територіальних природних комплексів, де функціонують різні види господарської діяльності.

Методи дослідження: оброблення, компонування даних та аналіз даних досліджуваної території, дистанційний метод визначення рівня впливу антропогенного навантаження на екосистеми парків, скверів.

РЕКРЕАЦІЯ, РЕКРЕАЦІЙНИЙ ПОТЕНЦІАЛ, АНТРОПОГЕННЕ НАВАНТАЖЕННЯ, ЕКОСИСТЕМИ, СТІЙКІСТЬ ЕКОСИСТЕМ, РІВЕНЬ ДИГРЕСІЇ, РОСЛИННІСТЬ.

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ, СКОРОЧЕНЬ, ТЕРМІНІВ	6
ВСТУП	7
РОЗДІЛ 1. РЕКРЕАЦІЙНІ РЕСУРСИ	12
1.1. Рекреаційні потреби	12
1.2. Оцінка рекреаційного потенціалу	15
1.3. Сучасні рекреаційні потреби рекреантів	19
РОЗДІЛ 2. ЗОНИ РЕКРЕАЦІЙ В ЄВРОПЕЙСЬКИХ СТОЛИЦЯХ	24
2.1. Рекреаційні об'єкти міської зони	24
2.2. Характеристика антропогенної діяльності	28
2.3. Туристичне господарство країн Європейського макрорайону	34
2.4. Природно-рекреаційні та інфраструктурні ресурси Києва	44
РОЗДІЛ 3. РЕКРЕАЦІЙНИЙ ПОТЕНЦІАЛ КИЄВА ТА ПАРИЖА	49
3.1. Київ. Стратегія розвитку	49
3.2. Розвиток сфери туризму у Києві	50
3.3. Рекреаційні зони Парижа	65
3.4. Венсенський ліс	70
РОЗДІЛ 4. ОХОРОНА ПРАЦІ	72
4.1. Вплив на функціональний стан користувачів комп'ютерів	72
4.2. Вплив шуму на користувача та заходи захисту від шуму	80
4.3. Визначення рівня шуму при роботі з ноутбуком Lenovo V145-15 Black (81MT001TRA)	81
4.4. Пожежна безпека	82
ВИСНОВКИ	87
СПИСОК БІБЛІОГРАФІЧНИХ ПОСИЛАНЬ ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	89

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ, СКОРОЧЕНЬ, ТЕРМІНІВ

БСК – біохімічне споживання кисню

ВВР – вищі водні рослини

ВМ– важкі метали

ВРД – Водна Рамкова Директива ЄС ГДК – гранично допустима концентрація

ГДК_{р/г} – гранично допустим концентрація рибогосподарського призначення

ЗР – забруднюючі речовини ІЗВ – індекс забруднення води

НПС – навколишнє природне середовище

ОЕСР – Організація економічного співробітництва і розвитку

ТЗВЕ – техногенно змінена водна екосистема

ХСК – хімічне споживання кисню

ВСТУП

Актуальність теми. Актуальність данної теми обумовлюється багатьма аспектами розвитку сучасного суспільства, так як науково-технічний прогрес і зростаюча урбанізація постійно присквидшують процеси життєдіяльності населення, а в результаті чого істотно зростають потреби у сучасних видах та формах відпочинку і відновлення кожної людини. Тому саме для сучасного світу рекреація – як процес відновлення фізичних та духовних сил людини (найбільш поширене існуюче визначення даного терміну) чи – як процес відтворення людини (виходячи з положень "креаційної" парадигми) є незамінним фактором або умовою розширеного відтворення фізичних, інтелектуальних і емоційних можливостей окремої людини та суспільства загалом. Серед великої кількості аспектів, що обумовлюють актуальність обраної теми, слід виділити такі.

1. Низький рівень використання рекреаційного потенціалу великих міст. Європа володіє унікальними природними та історико-культурними рекреаційними ресурсами, потенційна площа яких складає близько 13% території.

2. Недостатня увага вчених до територій, які мають нижчий ступінь забезпеченості рекреаційними ресурсами.

3. Важливість рекреації як умови реалізації програми гармонійного розвитку особистості, її соціально-біологічного відтворення та як елементу соціального балансування господарського комплексу країн. Діяльність в сфері рекреації має свої особливості, вона, як відомо, належить: до виробничо-економічної області, оскільки експлуатує природні та культурні ресурси, певним чином перетворює їх і створює особливу форму товару - рекреаційні блага; до соціальної, - сама забезпечує реалізацію виробленого нею товару, тобто виступає як елемент сфери послуг. Мотивуючою в сфері рекреації є діяльність по рекреаційному споживанню. Таким чином, рекреаційна

діяльність, зорієнтована, в першу чергу, на рекреаційні потреби населення (а потім на систему ресурсних обмежень), виступає як елемент соціального балансування господарського комплексу в цілому. В той же час, рекреаційні потреби розглядаються як динамічна, керована і одна із найбільш важливих категорія, оскільки вони є частиною і умовою реалізації програми гармонійного розвитку особистості, її соціально-біологічного відтворення.

4. Необхідність чіткого функціонально-просторового співвідношення регіональної рекреаційної системи та регіональної схеми розселення на кожній території, їх планувально-містобудівної взаємодоповнюваності. До переліку умов, важливих для планування і проектування рекреації на регіональному і, частково, загальнодержавному рівнях, відносяться: необхідність оперувати обширними територіально-планувальними об'єктами, які перевищують масштаби міських систем; розширення меж урбанізованих процесів із включенням в зони впливу найбільш віддалених і важко досяжних територій, що використовуються в інших цілях; потреби в значних ресурсах, які в багатьох випадках, досить нерівномірні, що спонукає до прийняття нестандартних рішень; висока територіальна ємність; жорстка прив'язка, як і добувних галузей промисловості, до певної території. Все це потребує більш чіткого функціонально-просторового співвідношення регіональної рекреаційної системи та регіональної схеми розселення на даній території, їх планувально-містобудівної взаємодоповнюваності.

5. Відсутність цілісної теоретично обґрунтованої методики планування і проектування рекреації та відповідного середовища з врахуванням інтеграції всієї кількості локальних містобудівних і галузевих задач в єдину систему. Організація процесів, пов'язаних з рекреаційною діяльністю людини та формування відповідного середовища, на сьогоднішній день виступає не лише як задача містобудівна, а і як соціальна та економічна, що повинна вирішуватися як на загальнодержавному, так і на регіональному рівнях. Процедура рішення таких складних задач потребує досліджень на науковій основі, які можуть включатися як перед проектна стадія в процес

містобудівного проектування на відповідному рівні. В цьому випадку з'являється можливість інтеграції всієї кількості локальних містобудівних і галузевих задач в єдину систему, яка забезпечить організацію рекреаційної діяльності та формування рекреаційного середовища необхідної якості. Методика планування і проектування рекреації в такому розумінні в даний час теоретично є недостатньо обґрунтованою, вона лише відпрацьовується на планувально-проектному досвіді.

6. Необхідність рішення питань, які пов'язані з формуванням і управлінням розвитком середовища життєдіяльності населення, на основі системного підходу. Питання формування і управління розвитком середовища життєдіяльності населення є по своїй природі системною проблемою, яка не зводиться до простого врахування суми тих чи інших факторів і умов. Системний підхід до прийняття рішень потребує не лише нових методів, а й системного образу мислення. При цьому, одними з головних задач, які необхідно вирішити на сьогодні в архітектурній науці, є: критичний аналіз даних, які характеризують сучасний стан діяльності по вивченню, проектуванню і функціонуванню екологічних систем типу “населення – середовище”; розробка онтологічних моделей архітектурних систем, формулювання на їх основі критеріїв цілісності цих систем; формування методології дослідження і проектування екологічних систем людини, визначення вимог і методів вирішення всіх основних задач архітектури, побудованих на системному підході до проблеми в цілому і системному аналізі – при прийнятті рішень в конкретних ситуаціях.

Вищевказане підкреслює необхідність та особливу актуальність науково-теоретичних розробок, які визначають тенденції і закономірності розвитку рекреаційної системи.

Мета роботи: порівняти характеристику екологічної ефективності територіальних природних комплексів, де функціонують різні види господарської діяльності.

Завдання роботи:

1. З'ясувати особливості урбанізованого середовища.
2. Визначити фактори впливу урбанізації на життєдіяльність людини.
3. Провести аналіз формування та розвитку рекреаційного потенціалу урбанізованого середовища.

Об'єкт дослідження: рекреаційні ресурси урбанізованого середовища.

Предмет дослідження: міські екосистеми Києва і Парижа.

В дипломній роботі з'ясовано особливості рекреаційного потенціалу урбанізованого середовища як фактора та необхідної умови життя людини в місті.

РОЗДІЛ 1

РЕКРЕАЦІЙНІ РЕСУРСИ

Рекреаційні ресурси — це сукупність природно-технічних, природних, соціально-економічних комплексів та їх елементів, що сприяють відновленню та розвитку духовних та фізичних сил людини, її працездатності. При сучасній та перспективній структурі рекреаційних потреб і техніко-економічних можливостях використовуються для прямого і опосередкованого споживання та надання курортних і туристичних послуг

1.1. Рекреаційні потреби

Рекреаційні потреби – необхідність у психофізіологічному і духовно-інтелектуальному розвитку сил людини.

Рекреаційні потреби – це вимоги до умов відновлення сил людини.

Рекреаційну діяльність визначають суспільні, групові й індивідуальні рекреаційні потреби.

Суспільні рекреаційні потреби - це потреби всього суспільства у відновленні фізичних і психологічних сил, а також усебічний розвиток усіх його членів.

Групові рекреаційні потреби відбивають зміст потреб визначених соціальних і вікових груп населення.

Індивідуальні рекреаційні потреби містять у собі множину рекреаційних занять, що задовольняють ці потреби в зміні звичної обстановки, у відновленні здоров'я, знятті втоми, у пізнанні навколишнього світу, у подоланні перешкод, задоволенні естетичних потреб, у духовному збагаченні, утечі від повсякденності і т.д.

Усі суспільні потреби реалізуються шляхом задоволення різноманітних групових і особистих потреб.

Рис. 1.1. Туристично-рекреаційні потреби

Таблиця 1.1

Формування рекреаційних потреб в залежності від чинників

Чинники	Складові
Соціально-економічні чинники:	<ul style="list-style-type: none"> • рівень матеріального статку масового споживача; • рівень цін на рекреаційні товари та послуги; • наявність вільного часу; • доступність інформації (реклама) про рекреаційні об'єкти та послуги • рівень розвитку інфраструктури і транспортних засобів; • тривалість відпусток; • соціальний і фаховий склад населення; • рівень культурного життя; • рухливість населення; • національні традиції.
Демографічні чинники:	<ul style="list-style-type: none"> • співвідношення міського і сільського населення (ступінь урбанізації) • статево-вікова структура населення; • склад і розмір сім'ї (сімейний стан); • особливості розселення; • освіта, професія; • соціальний стан (статус).
Особистісно-поведінкові чинники:	<ul style="list-style-type: none"> • індивідуальні особливості; • стиль життя;

	<ul style="list-style-type: none"> • інтереси; • система духовних цінностей; • мотивація рекреаційної діяльності.
Соціально-психологічні чинники:	<ul style="list-style-type: none"> • інтенсивність культурних і ділових зв'язків (комунікабельність), • тип культурного життя; • вплив моди; • ціннісні орієнтації особистості; • традиції проведення відпочинку.
Медико-біологічні чинники:	<ul style="list-style-type: none"> • стан здоров'я населення
Природні чинники:	<ul style="list-style-type: none"> • природна зона, у якій живе людина; • особливості географічного положення стосовно моря, гір і т.п.
Ресурсно-екологічні чинники:	<ul style="list-style-type: none"> • масштаби і забезпеченість території рекреаційними ресурсами; • екологічний стан довкілля
Політичні чинники	<ul style="list-style-type: none"> • безпека рекреаційних регіонів і об'єктів; • відсутність збройних конфліктів, тероризму, піратства; • дотримання міжнародних норм і правил щодо прав і свобод людини.

1.1.1. Рекреаційні послуги

Рекреаційна послуга, як класична послуга має специфічні ознаки:

1. *Невідчутність послуг.* До моменту одержання послуги споживач не може побачити чи спробувати їх оцінити, це можливо зробити лише після того, як ці послуги буде надано.

2. *Нерозривність виробництва і споживання рекреаційних послуг.* Звідси впливає ще одна їхня особливість – віддаленість місця споживання цих послуг від місця їхнього придбання. Це означає таке: для того, щоб одержати рекреаційні послуги, споживач повинен подолати деяку відстань і прибути на місце їхнього надання (санаторій, пансіонат, туристична база, готель тощо).

3. *Мінливість рекреаційних послуг.* Вона пов'язана з тим, що неможливо досконало повторити надання конкретної послуги. Навіть один і той самий працівник рекреаційного закладу протягом дня може надавати послуги по-різному. Тому важлива кваліфікація персоналу, що надає рекреаційні послуги.

4. *Нездатність рекреаційних послуг до збереження і складування,* як це можна з різноманітними видами товарів.

Рекреаційні послуги складаються з трьох елементів:

- природні та культурні ресурси, які приваблюють туристів і є основою будь-якої рекреаційної послуги;
- обладнання (засоби розміщення, харчування рекреантів, спортивні споруди, приміщення для відпочинку тощо). Таке обладнання в рекреаційному центрі визначає кількість послуг, які там можуть надаватися;
- доступність, яка залежить від розвитку транспортної мережі, стану доріг, віддаленості рекреаційного центру від великих населених пунктів.

1.2. Оцінка рекреаційного потенціалу

Природні рекреаційні ресурси (ПРР) як матеріальна база управління регіональним розвитком туризму і функціонування його організаційних форм відносяться до групи ресурсів невиробничої сфери. Існують різні підходи до класифікації та економічної оцінки природних рекреаційних ресурсів. Найбільш прийнятним є природно-функціональний підхід, що дозволяє виділити дві основні групи природних рекреаційних ресурсів - природні ресурси санаторно-курортного лікування (лікувальні) і природні ресурси туризму і відпочинку.

По взаємодії видів використання природні рекреаційні ресурси діляться на ресурси спеціалізованого або цільового (чисто рекреаційного), і багатоцільового використання. До ресурсів спеціалізованого використання відносяться запаси мінеральних вод і лікувальних грязей. Серед ресурсів багатоцільового використання виділяються ресурси комплексного (кліматичні, водні) і конкуруючого використання. До останніх відносяться ресурси, освоєння яких в не рекреаційних цілях знижує або виключає можливість їх використання для відпочинку, туризму, лікування і оздоровлення.

Ресурси санаторно-курортного лікування, як правило, мають вузьколокалізоване поширення. Показником їх кількості є запаси, які вимірюються в різних одиницях. Поновлювані ресурси - мінеральні води (м³ /

добу), невідновлювані - торф'яні грязі (мЗ), озокерит (т). В цілому питання якісно-кількісної оцінки ресурсів санаторно-курортного лікування - мінеральних вод, грязей і озокериту - і теоретично, і практично досить розроблені, видані каталоги мінеральних вод і лікувальних грязей.

Важливим природним лікувальним фактором є клімат. Кількісними показниками, що дозволяють говорити власне про кліматолікувальні ресурси, виступає число днів зі сприятливою для кліматолікування погодою за певний період і головним чином тривалість сприятливих для лікування кліматичних періодів на конкретній території.

Основними якісними вимогами, яким повинні відповідати території, які повинні бути використані для рекреаційних цілей є естетичність, оздоровчі властивості, слабка антропогенне мінливість на території регіону. Їх площа, стійкість до рекреаційних навантажень, а також тривалість сприятливих для рекреаційної діяльності кліматичних періодів визначають кількісну оцінку ресурсів рекреації. Але характеристики складу рекреаційних ресурсів, їх якісних показників і запасів (площі) недостатньо з точки зору аналізу можливостей і виявлення перспектив розвитку ТРК. Для цього необхідно економічна оцінка як окремих ПРР, так і сукупності природних ресурсів розвитку рекреації в регіоні -природно рекреаційного потенціалу (ПРП). Важливість економічної оцінки рекреаційного потенціалу можна пояснити все зростаючою роллю рекреаційного природокористування в країні, а також значущими втратами рекреаційних ресурсів внаслідок постійного зростання ресурсокористування в сфері матеріального виробництва.

Інтенсивна вирубка гірських лісів, порушення надр при видобуванні корисних копалин ведуть до скорочення запасів рекреаційних ресурсів, знижують естетичність ландшафтів, що також виводять їх з розряду рекреаційно цінних. У цьому відношенні важливе значення має соціально-економічне обґрунтування пріоритетності рекреаційного або нерекреаційного освоєння територій. Економічна оцінка їх рекреаційного потенціалу, встановлення цінності останнього як складової національного багатства країни

дозволяють здійснювати таке обґрунтування на об'єктивній основі. Крім цього, економічна оцінка ПРП регіону дозволить визначити регіону в рекреаційній системі країни, сприяє розкриттю максимально можливого рівня розвитку різних суботраслей рекреації в регіоні. Складність і порівняльна новизна проблем, обумовлених прискореним розвитком рекреації, зумовили існування прогалин в науковому обґрунтуванні рекреаційних процесів і їх оцінці. Цим пояснюється недостатня розробка питання економічної оцінки ПРП. Про це свідчить відсутність чіткого визначення економічної суті поняття «природний рекреаційний потенціал», недостатнє обґрунтування вибору критеріїв і показників його оцінки.

Об'єктом економічної оцінки ПРП є природні рекреаційні ресурси. Природні ресурси включають ті частини цілого, які реально використовуються (будуть використовуватися в недалекому майбутньому) як суспільна споживча вартість. У цьому їхня відмінність від природних умов рекреаційної діяльності, тільки доводять придатність компонентів і властивостей природного середовища як споживчої вартості за різними параметрами, але не вказують на реальність їх використання в якості останніх. Отже, природний рекреаційний потенціал потрібно визначати як окрему складову економічного природно-ресурсного потенціалу.

Конкретизуючі суть Поняття «природний рекреаційної Потенціал регіону», Характеризуючи його як максимально Сукупний продуктивну здатність природних рекреаційних ресурсів Півного регіону і народногосподарський Цінність ПРП території регіону, що визначається продуктивністю і СПОЖИВЧИХ властивостями природно-рекреаційних ресурсів.

При цьому слід розрізняти поняття «природний рекреаційної Потенціал» та «природний потенціал рекреаційної ДІЯЛЬНОСТІ»: Останній Характеризуючи НЕ тільки сукупність існуюче СПОЖИВЧИХ рекреаційних Властивості середовища, але і її продуктивну здатність.

До завдань економічної ОЦІНКИ ПРП регіону входить визначення сукупної продуктивності наявних в РЕГІОНІ природних рекреаційних ресурсів і, таким чином, з одного боку, виявлення максимальних можливих їх використання рекреаційної галузі, а з інший - визначення народногосподарської цінності рекреаційних ресурсів. Відповідно до завдання слід визначити Критерії економічної ОЦІНКИ ПРП. У першому випадку - продуктивність рекреаційних ресурсів, в іншому - народногосподарський ефект їх використання.

Продуктивність рекреаційних ресурсів виражається за допомогою науково і практично обґрунтованих норм споживання ПРП кількістю осіб, для лікування і відпочинку яких в певний період годин достатньо запасів тих чи інших рекреаційних ресурсів. Всі види ПРП в певній кількості Використовують ЛЮДИНОЮ безпосередньо, без проміжних технологічних операцій, що змінюють їх природний обсяг (за винятком випадку розведення лікувальних розсолів в необхідних концентраціях). Норми споживання того чи іншого виду ПРП відомі. Вони різні, залежать від специфіки ресурсів, тривалості лікування або відпочинку, але представляються тією знаменником дробу, який дозволяє кількісно порівняти якісно різні види ПРП.

Показники продуктивності природних рекреаційних ресурсів і, таким чином, економічної ОЦІНКИ їх потенціалу виступає Кількість осіб, для яких можна надати лікування і відпочинок, Туристичні послуги, виходячі з запасів ПРП регіону за певний період, як Який вибрали 1 рік. Цей показник дозволяє НЕ тільки кількісно порівняти рекреаційні ресурси, але і вразити можливості рекреаційного використання як різних видів ПРП, так і їх суми. Кількісної вираження можливий рекреаційного використання природних ресурсів регіону свідчить про величину його природного рекреаційного потенціалу.

Оцінка ПРП, проведена за допомогою інтегрального натурального сертифіката №,453 дозволяє вирішувати ряд завдань, пов'язаних з перспективним планування розвитку суботраслей Рекреації, аналізувати їх

розвиток. Але її недостатньо для того, щоб визначити роль ПРП в природно-ресурсний потенціал регіону, його місце в Сукупний економічний потенціал і національному багатстві, що можливо тільки при оцінці в вартісному, копійчаний Показники.

Економічна оцінка ПРП за допомогою вартісного показника повинна відображати не тільки Галузевий ефект (прибуток) Освоєння окремих скупчень ресурсів, а повний Інтегральний народногосподарський ефект, що виходить в результаті рекреаційного використання ресурсів. Він виявляється і в матеріальному виробництві, і в невіробничій сфері за допомогою скорочення трудовтрат внаслідок захворюваності, підвищення продуктивності праці, економії ЗАСОБІВ на державне соціальне страхування, стаціонарне та амбулаторне лікування і т.д. критерії ОЦНКИ, таким чином, є соціально-економічний ефект рекреаційного використання природних ресурсів, а Показники - грошовий вираженні цього ЕФЕКТ.

Методика ОЦНКИ природного рекреаційного потенціалу передбачає початкових його структуризацію і ранжірування:

1. Сукупний ПРП регіону;
2. потенціал суботраслей Рекреації рангу I (санаторно-курортне лікування, туризм і відпочинок);
3. потенціалі суботраслей Рекреації рангу II (бальнепітне, грязе-, озокерито-, кліматолікування, тривалому відпочинок і туризм, короткочасної відпочинок);
4. потенціал окремо взятої Родовище рекреаційних ресурсів, рекреаційних місцевостей.

1.3. Сучасні рекреаційні потреби рекреантів

Різні країни і регіони світу все ще відрізняються по всім комплексом умов життєдіяльності свого населення. Це є основою для формування різних рекреаційних потреб. Різні культурні цінності, відмінна глибока цивілізаційна

ментальність народів, різноманітність національних характерів, способів мислення, переваг, особливостей повсякденного життя, його соціально-економічний рівень великий вплив на рекреаційні потреби, їх трансформацію в просторі і часі.

В цілому рекреаційні потреби в Україні формуються під впливом таких чинників, як рівень доходів населення, культурно-освітній рівень, стан здоров'я. Несприятлива демографічна ситуація призводить до постійного збільшення частки людей похилого віку зі специфічними рекреаційними потребами. Виходячи на пенсію, японці чи південні корейці матеріально забезпечені і мають здоров'я для активних подорожей по всьому світу. Українські пенсіонери в основному ледве зводять кінці з кінцями і змушені виживати. Їх природні рекреаційні потреби задовольняються недостатньо.

Демографічна криза супроводжується екологічної та соціально-економічною кризою. Це призводить до погіршення стану здоров'я і середовища життєдіяльності нації. Тому постійно зростає рівень захворюваності населення в більшості областей України. Так, в 2000 р. Частка населення, визнаного умовно здоровим, склала 62,6%. У 2004 р. Цей показник знизився до 53,7%, в 2018 - до 28,2%. Таким чином, основний рекреаційної потреби населення України все більше стає потреба в лікуванні. Задовольняється ця потреба, за оцінками фахівців, тільки менш ніж на 10%.

Фактично кожен громадянин будь-якої держави має усвідомлену або неусвідомлену потребу у вивченні своєї країни, подорожах і екскурсіях по рідному краю. І ця потреба у нас задовольняється дуже слабо. Де 75% становить виїзний туризм. Тільки 4 з кожних 100 громадян України брали участь в турах по рідній землі. Фактично соціально-економічна криза і несформованість середнього класу перетворили рекреацію і туризм на елітарне заняття, недоступне більшості населення.

За рівнем реалізації рекреаційно-туристичних потреб всі країни можна розділити на кілька груп. Вони реально визначаються загальним рівнем їх соціально-економічного розвитку. Адекватно в наш час соціально-економічний

розвиток країни характеризує показник виробництва валового національного продукту (ВНП) в доларах США на одну людину. За ним всі держави планети об'єднуються в три групи: високо розвинені країни, середньорозвинуті і країни, що розвиваються.

До високорозвинених країн Міжнародний валютний фонд відносить всі країни Західної Європи, а також США, Канаду, Австралію, Нову Зеландію, Японію, Південну Корею, Сінгапур, Тайвань та Ізраїль. Всього в "елітний клуб" економічно високорозвинених країн належать близько 30 держав. Це у них формується попит на рекреаційно-туристичні послуги. Цей попит стосується постійному зростанні та диверсифікації рекреаційних потреб. Високорозвинені країни також своєрідними "законодавцями моди" на ті чи інші рекреаційні потреби, ресурси і території. Специфічною ознакою їх економіки є переважання частки галузей, пов'язаних з міжнародною сферою послуг, де виділяється міжнародний туризм.

Група середньорозвинених країн значно менш однорідна, ніж група високорозвинених. Коливання показників ВНП на душу населення тут досить значна. Тому виділяються країни з економічним розвитком трохи вище середнього і країни, які мають соціально-економічний рівень нижче середнього. Вони досить істотно різняться за своїми рекреаційними потребами і можливістю їх реалізації.

До першого підтипу країн цієї групи належать Греція, Бразилія, Аргентина, Уругвай, Мексика, Угорщина, Чехія, Чилі та деякі ін. Ці держави швидко і стабільно розвиваються і поступово наближаються до групи високорозвинених країн. Рекреаційні потреби їх громадян постійно диверсифікуються. Зростає і можливість їх задоволення. Причина відносної відсталості цих країн у розвитку продуктивних сил пов'язана з тим, що на протязі багатьох років їх розвиток гальмувався військовими диктатурами, тоталітарними комуністичними режимами, політичної та економічної залежності від інших держав. Багато з цих держав мають значні природні,

рекреаційні та трудові ресурси, які зараз активно залучаються в національний господарський комплекс.

Другий підтип формують країни з нижче середнього рівнем розвитку економіки. Ці країни на сучасному етапі розвитку, на відміну від попередніх, характеризуються внутрішньою політичною нестабільністю. У них є впливові сили, які гальмують перебудову суспільства на більш прогресивний лад, поширена корупція, всім керують злочинні олігархічні клани. Це стосується не тільки деяких колишніх пострадянського і соціалістичних країн, а й тих, де значну роль відіграє тіньовий капітал, мафіозні структури, внутрішній ринок належить іноземним компаніям тощо. Наприклад, це Білорусь, Росія, Болгарія, Україна, Молдова, Латвія, Литва, Колумбія, Парагвай, Індонезія, Філіппіни, Туніс, Марокко та ін. Тут задовольняються переважно рекреаційні потреби "еліти".

Основна частина людства в наш час живе в країнах, що розвиваються. Найбільше їх в Африці, багато в Азії, Америці та Океанії. Переважно це колишні колонії. В їх населення в більшості своїй коментарі політичної волі і прагнень до прогресивних змін в суспільстві. Низький освітній рівень, злидні, корупція, злочинність, політична і економічна залежність від інших країн не створюють передумов для підйому економіки. Ці країни фактично є ресурсним донорами розвинених країн. Рекреаційні потреби більшої частини населення не йдуть далі пасивного відпочинку після роботи в домашніх умовах.

За допомогою наявних ресурсів суспільство в цілому і кожен його член зокрема задовольняють власні потреби. До найбільш виразних потреб людства відносяться: енергетична, в конструкційних матеріалах, споживча, комунікаційна, духовна, науково-інформаційна, рекреаційна.

Різні країни і регіони світу, а не є винятком і Україна, все ще досить сильно відрізняються по всім комплексом умов життєдіяльності свого населення. Це є основою для формування різних рекреаційних потреб. Різні культурні цінності, відмінна цивілізаційна ментальність народів, різноманітність національних характерів, способів мислення, переваг,

особливостей повсякденного життя, соціально-економічний його рівень дуже впливають на рекреаційні потреби, їх трансформації в просторі і часі.

РОЗДІЛ 2

ЗОНИ РЕКРЕАЦІЙ В ЄВРОПЕЙСЬКИХ СТОЛИЦЯХ

2.1. Рекреаційні об'єкти міської зони

При формуванні системи озеленення необхідно, щоб розміщення її об'єктів було тісно пов'язане з планувальною структурою міста. В ідеально запланованого місті система озеленення повинна органічно «вплітатися» в структуру міста, а природний ландшафт - бути основою її планування. Всі озеленені території класифікують за територіальною ознакою і функціональному призначенню. Крім того, об'єкти озеленення, призначений для відпочинку, підрозділяють згідно зі своїм користування відповідно до ступеневої системи обслуговування населення.

Системи озеленення в містах повинні завжди вдосконалюватися, і пристосовуватися до мінливого навколишнього світу. За територіальною ознакою озеленені простори розділяють на внутрішньоміські, які знаходяться в межах адміністративних рамок міста, в забудову, і об'єкти, розташовані по межах міської забудови в зеленій або приміській, зоні.

За функціональним призначенням об'єкти озеленення поділяють на такі групи:

- загального користування - загальноміські та районні парки, спеціалізовані парки; міські сади і сади житлових районів, міжквартальні або при групі житлових будинків; сквери на площах, в відступ забудови; бульвари уздовж вулиць, пішохідних трас, на набережних;

- обмеженого користування - на ділянках житлових будинків, дитячих установ, шкіл, ВНЗ, технікумів, культурно-освітніх установ, спортивних споруд, закладів охорони здоров'я та санаторіїв, промислових підприємств, складської зони;

- спеціального призначення - магістралі і вулиці; водозахисний, вітрозахисні, протиерозійні насадження; насадження кладовищ; розплідники, а також об'єкти, розташовані в приміській зоні, на ділянках санітарно-захисних зон навколо промислових підприємств.

Сама Питома вага припадає на об'єкти озеленення загального користування, призначені для масового відпочинку населення та оздоровлення міського середовища. Найкрупнішими по площі з них є: міські парки (парки культури і відпочинку), спортивні та дитячі Районні державні парки, лісопарки, виставки, зоологічні та ботанічні парки.

Від розміщення загальноміських об'єктів, їх призначення, планування, впровадження та стану насаджень залежить в цілому рівень озеленення міста або селища. При визначення Місць розміщення об'єктів озеленення загального користування Виходять зі структури, пов'язаної з організацією культурнопобутового обслуговування населення. При цьому віділяють:

- при групі житлових будинків - двір-сад (первинний елемент системи);
- в мікрорайоні - мікрорайонні сад, міжквартальній сад (повсякденного обслуговування населення);
- в житловому районі - сад житлового району зі спортивною базою (елемент періодично обслуговування);
- в Адміністративно та планувального районах великих міст, а також в місті - парки планувального районів і стадіони, міські парки, спортивні комплекси (елементи епізодичного обслуговування).

Усередині міста Озеленення вулиці, сквери, бульвари і набережні доповнюють і пов'язують всю систему об'єктів.

З метою оздоровлення міського середовища і створення умов для побуту і відпочинку населення у великих і найбільших містах по сучасності містобудівних Вимогами рекомендується включати в забудову великі масиви рослин (500-1000 га), або «клинки», ширину не менше 0,5 км. Проти Це не завжди вдається у зв'язку з Гостра дефіцитом земельних ділянок, що відводяться під забудову. При формуванні озеленення просторів в місті

рекомендується укрупнювати масив насаджень, площа яких повинна становити від 10 до 40% всіх озеленення територій.

До об'єктів загального користування відносяться також заміські парки, лісопарки, лугові парки, Гідропарк, пов'язані з Іншим елементів системи озеленення транспортних і пішохідних зв'язків. Кожен елемент системи повинен виконувати різні функції: рекреаційні, санітарно-гігієнічні, мікрокліматичні, естетичне, природоохорони, містобудівні. Чим більше функцій він виконує, тим вище ефективність системи озеленення міста. Вимоги до озеленення міст наступні:

- рівномірність розміщення об'єктів озеленення загального користування на сельбищних територіях, в громадських центрах міста, на промислових і комунально-складських територіях, на магістралях та вулицях;

- об'єднання в єдину систему міських і заміських об'єктів Мережа озеленення пішохідної набережної трас, бульварів;

- Взаємозв'язок міського ландшафту з рельєфом навколишній місцевості, водоймищами, забудови, споруд та обладнанням благоустрою;

- включення системи озеленення в комплекс ЗАХОДІВ относительно охорони природи, оздоровлення навколишнього середовища.

При формуванні системи озеленення міста, селища і патенти виходити з того, щоб КОЖЕН її елемент виконував певні функції і в тій же час знаходився у взаємозв'язку з іншими елементами. Ступеневу обслуговування в поєднанні з безперервністю на різних рівнях повинні служити основою. При створенні об'єктів озеленення додатково Використовують:

- відновлено порушені території, які, незважаючи на незначні площі, ефективні Завдяк близькості до житла, громадських центрів, пішохідних шляхів;

- сільськогосподарські землі в безлісних районах, зайняті садами, де можливо створення спеціальних АГРОПАРК;

- намівні території для міст, розташованих на морському узбережжі і біля річок, де можливе формування великих паркових масів.

Планування системи озеленення міста здійснюється послідовно, спочатку на Рівні генерального плану міста далі планом планувального району і потім проекту детального планування житлового району і мікрорайону. Існують різні підходи до організації систем озеленення: перший, коли система озеленення має підпорядкований характер і залежить від планувальної структури міста, і другий, коли зелені масиви системи формують планування міста. Віділяють також кілька видів розміщення озеленення територій в плані міста центричний, периферійних, груповий, лінійно-смуговий.

Для старих міст з Історично Складання забудови характерні Різні згідно структури системи озеленення. В даний час у містобудівній практиці велосипеді значення надається Проектування і створення комплексних зелених зон міст і селищ.

Комплексна зелена зона - єдина система взаємопов'язаних елементів ландшафту міста або селища, або групи міських населених місць і прилягла району. Вона повинна забезпечувати комплексне рішення питань озеленення та поновлення території, а також охорони природи та Рекреації з метою поліпшення умов праці, побуту і відпочинку населення. Загальна площа КОМПЛЕКСНОЇ Зеленої зони в розрахунку на одного жителя становить від 1000 до 2200 м² в залежності від величини міста.

Комплексна зелена зона міста складається з ядра, включаючи внутрішньоміські зелені масиви, і зовнішньої зони. Її об'єкти класифікують згідно територіальної ознаки і функціонального призначення. В ядрі віділяють:

- мікрорайони і житлові групи (кварталу);
- об'єкти озеленення загального користування та призначення;
- об'єкти озеленення вулиць, магістралей, площ;
- об'єкти озеленення промислових територій.

До зовнішньої зони входять:

- заміські забудова і промислові території, курорти і місця відпочинку;
- дороги;

- лісові масиви - приміські ліси, лісопарки, захисні насадження, полезахисні та інші смуги;
- сади, виноградники, неозеленені землі (сільськогосподарські та ін.)
- водойми.

За сучасними уявленнями в межах зеленої зони згідно рівня негативного впливу міських факторів середовища можна виділити чотири ландшафтно-екологічні пояси, що включають об'єкти озеленення різного функціонального призначення:

- природні ліси зовнішнього кільця зеленої зони міста, не схильні до помітного антропогенного впливу. У них мало було порушено лісова екологічно здорова обстановка, і вони служать своєрідним еталоном;

- лісопаркові та паркові масиви, що входять в межі міста, призначені для періодичного відпочинку населення, а також об'єкти спеціального призначення, де умови зростання рослинності екологічно сприятливі;

- міські сквери, сади, бульвари, внутрішньоквартальні об'єкти, смуги уздовж вулиць, набережні. На таких об'єктах умови зростання рослинності знаходяться в прямій залежності від проведення заходів по догляду;

- насадження вулиць, площ в житлової та громадської, а також промислової забудови з інтенсивним транспортним рухом. Рослинність знаходиться в умовах забруднення і негативного впливу несприятливих факторів середовища і без системи інтенсивного догляду не може існувати.

Виходячи з рівня стійкості рослин до дії факторів середовища в різних ландшафтно-екологічних поясах, об'єкти озеленення того чи іншого призначення вимагають спеціального підходу до їх проектування, будівництва і експлуатації.

2.2. Характеристика рекреаційних середовищ

Рекреаційне середовище є результатом взаємодії, взаємопроникнення взаємодоповнення трьох комплексних факторів:

- ресурсів;
- утворень;
- діяльності.

Ресурси є поєднанням природних і антропогенних чинників, що створюють сприятливі умови для рекреаційної діяльності. Природні (рельєф, акваторії, клімат, флора) і антропогенні (історико-культурні, соціально-економічні) рекреаційні фактори оцінюють по санітарно-гігієнічним, функціональними та естетичними критеріями.

Функціональний критерій - здійснення конкретного виду рекреаційного заняття (для купання - водойм з теплою водою, для альпінізму - гірський рельєф і ін.).

Санітарно-гігієнічний критерій - відсутність забруднення, шумів, небезпечних комах інше.

Естетичний критерій - художня виразність природних і антропогенних ландшафтів та їх елементів.

Ресурси створюють «рекреаційний профіль» певного ландшафту. Разом з тим, потреби охорони природи, економічні та технічні умови розвитку ландшафту конкретного виду діяльності сприяють його трансформації для освоєння та благоустрою, тобто створення системи рекреаційних утворень. Вони являють собою сукупність природного (парк, водні басейни, нові насадження, лижні схили) і урбанізованої (рекреаційні: установи, селища, комплекси, агломерації) середовища, перетвореного для рекреації. Вони можуть мати різний масштаб і вид, розрізняючи за таксономічними і типологічними ознаками. Таксономічеська ознака визначає місце даного освіти в ієрархічних щаблях всієї системи рекреаційних утворень: регіональна система (Карпатський рекреаційний регіон) районна - система утворень району (рекреаційна агломерація Велика Ялта) локальна - система утворень однієї місцевості (місто-курорт, рекреаційне селище, комплекс), одного ділянки (рекреаційний заклад, пляж, парк) або мікроділянки (рекреаційне приміщення,

місце) .Тіпологічні ознаки обумовлюють якісні різновиди виконуваних функцій утворень одного таксономічного рангу:

- рекреаційний об'єкт - курортний, туристичний готель;
- рекреаційна ділянку - парк, гідропарк;
- рекреаційна агломерація - туристичний курортний район.

На вищих таксономічних рівнях освіти розрізняють по тривалості відпочинку (райони переважно тривалого і короткочасного відпочинку), за типом природного ландшафту (рівнинні, гірські, морські, річкові, озерні). Масштаб утворень залежить від масштабу простору, в якому проходить рекреаційна діяльність: відпочинок в житловій кімнаті, на лавці, на пляжі. Таке простір є малим рекреаційним утворенням. Простір паркових комплексів, пляжів є великим рекреаційним утворенням. Рекреаційна діяльність є основою для організації просторів, головне завдання яких - пристосування, пристрій середовища відпочинку .

Організація якісного рекреаційного середовища - комплексна задача взаємозв'язку системи «людина - природа - рекреаційно-територіальний комплекс», заснованої на принципах інтеграції природних і штучних компонентів, екологічного зонування, біполярності середовища. Принцип інтеграції природних і штучних компонентів складається в комплексному підході до створення «закритих» рекреаційних комплексів і «відкритого» природного ландшафту, тобто формується таке середовище, не шкодить природним компонентам, а інтегрує їх в загальному рекреаційно-територіальному організмі.

Екологічне зонування дозволяє розділити простір на зони з різним ступенем природоохоронної, наукової та естетичної цінності.

Природоохоронні заходи можна оцінювати параметрам:

- інтенсивністю рекреаційного навантаження (чол. / Км² в вихідний день сезону);
- інтенсивністю освоєння (кількість місць ночівлі / км²).

Ці параметри визначають концепцію формування комплексу: необхідність реконструкції або збереження в природному вигляді лісів, пляжів, акваторій. Інтенсивність рекреаційного освоєння повинна бути нижче параметри навантаження. Наприклад, параметри інтенсивності освоєння приморських районів передбачають наступну класифікацію: дуже інтенсивного освоєння - 1500-1600 місць / км²; середнього - 600-700 місць / км²; помірного - 150-200 місць / км²; екстенсивного - менше 150 місць / км².

При екологічному зонуванні необхідно, щоб в кожен тип приміського рекреаційного ландшафту залучалися структури інтенсивного і екстенсивного освоєння. При цьому найбільш важлива є зона мальовничих ландшафтів. Естетична цінність ландшафту може бути віднесена до його рекреаційної вартості. Критеріями естетичної цінності ландшафту є стійкість ландшафту, різноманітність, індивідуальність, функціональність, композиційна завершеність.

Принцип біполярності рекреаційного середовища передбачає рекреаційну діяльність в природному і урбанізованому середовищах, утворюючи «полюс природи», і «полюс урбанізації». Природне і урбанізований середовища не є стабільними величинами.

Динаміка розвитку урбанізованого середовища повинна бути збалансована з динамікою розвитку природного ландшафту. Зміни природного середовища можуть бути кількісними та якісними, дозволяючи прийняти перспективну рекреаційну програму. Цілеспрямована організація простору середовища з урахуванням різних видів і форм діяльності сприяє формуванню рекреаційних систем.

Рекреаційна система - сукупність взаємодіючих структур, елементів і явищ, діяльність якої спрямована на збереження відпочинку потреб суспільства. Складовими рекреаційної системи є структури, які володіють наступними властивостями: стійкість, динамічністю, керованістю, самоорганізацією. Системи рівнинні, гірські, річкові, озерні є не фоном і не

оточенням, а причиною виникнення рекреації і поселень. Рекреаційні поселення створюються для людини відпочиваючим. Розвиток і розміщення цих поселень тісно пов'язане з існуючою системою розселення. Територіальні системи розселення склалися історично уздовж акваторій (порти, транспортні артерії), гірських ланцюгів (поклади корисних копалин, природні рубежі). Залежно від розміщення системи розселення розрізняють за формою, типом, виду і структурі. Форми розселення можуть бути моно- і поліцентрична, дисперсними і лінійними. Під типом розселення розуміють міське, сільське, рекреаційне, змішане. Вид розселення: автономний, груповий, смуговий. Структура розселення на прикладі групового поселення може бути лінійної, трикутної, зоряної.

Взаємозв'язок між системою розселення і рекреацією може бути: паралельно-пов'язаний, поєднаний, відокремлений.

Паралельно узгоджене розташування рекреаційних поселень отримало найбільше поширення. Чергування територій з різною провідною функцією (рекреація, сільське господарство) вигідно для рекреаційної діяльності. Поєднане розташування використовується в гірських районах і в міських агломераціях. Таке розміщення вимагає особливого ставлення екології. Відокремлене розташування рекреації (автономні системи) від баз постачання і технічного обслуговування.

Процеси урбанізації впливають на види рекреаційних систем: урбанізовані - поширені у великих центрах групових розселення і забезпечують щоденну рекреацію (житло, установи культурного обслуговування, сквери, вулиці). Наприклад, рекреаційне середовище Києва.

Рекреаційно-урбанізовані системи розміщені в зоні впливу великого міста забезпечують щотижневий короткочасний і тривалий заміський відпочинок. Неурбанізованими системи розташовані поза зоною активного впливу міст і забезпечують реалізацію тривалого відпочинку.

Забезпечення екологічної рівноваги можливо при організації наступних форм рекреаційних поселень:

- дисперсної («розпорошення» рекреаційних утворень і рекреантів на великій території).

- моноцентрической (концентрація утворень і рекреантів на мінімальній урбанізованій території).

У першому випадку зберігається природний ландшафт на всій території, у другому випадку ландшафт зберігається за межами урбанізованій території. Останніми тенденціями є об'єднання рекреаційних і урбанізованих систем при їх структурному взаємопроникненні і просторовому поєднанні в рекреаційну агломерацію. Такі системи органічно переходять від систем поляризованого ландшафту в Екополіс в системах поселень.

Населення рекреаційної системи (Н) визначає загальне навантаження і складається із загальної чисельності відпочиваючих (ВД), постійного населення (С) і сезонного обслуговування персоналу (Соп):

$$H = VD + C + C_{op} \quad (2.2.1)$$

Загальна чисельність відпочиваючих (ВД) визначає загальне рекреаційне навантаження і складається з відпочиваючих в цілорічних установах (Вцр), відпочиваючих в установах літнього типу (Вл), самодіяльно відпочиваючих на приватних квартирах (СВкв), в наметах; короткочасно відпочиваючих (Вкр) - самодіяльні туристи: екскурсанти:

$$VD = V_{цр} + V_{л} + СВкв + V_{кр} \quad (2.2.2)$$

Співвідношення між кількістю постійного населення (Н) і довготривало відпочиваючого (ВДТ) показує індекс рекреаційного навантаження (і_р), що впливає на специфіку функціонування рекреаційних закладів:

$$i_r = H / ВДТ \quad (2.2.3)$$

Загальна чисельність населення - величина непостійна; цим пояснюється динамічність рекреаційної системи, облік якої ведеться за допомогою коефіцієнтів нерівномірності загального і рекреаційного навантаження.

Коефіцієнт нерівномірності загального навантаження необхідний при формуванні програми обслуговуючих установ, організації транспорту. Коефіцієнт нерівномірності рекреаційного навантаження впливає на співвідношення місць цілорічних і сезонних установ, на визначення навантаження і ємності рекреаційного ландшафту (пляжів, лісопарків, акваторії). Показник питомої ваги загальної кількості відпочиваючих в загальній чисельності населення є основною ознакою рекреаційної системи, що дозволяє визначити два показники утворень: рекреаційно-селитебную, призначену для відпочиваючих і сільбищно-господарську, призначену для постійного населення і господарського обслуговування рекреації. Пересування постійного і тимчасового населення всередині рекреаційної системи і за її межами є сумарним рекреаційним потоком, величина якого впливає на структуру рекреаційного освіти.

2.3. Рекреаційно-туристичне господарство країн Європейського макрорайону

Європа найбільш рекреаційно приваблива в світі, щорічно її відвідує до 60% всіх туристів нашої планети. Це пов'язано з просторовою концентрацією тут природного, культурного, історичного та етнічної різноманітності. Європа - це ніби весь світ в мініатюрі. Традиційними лідерами за кількістю відвідувань в Європі є Франція, Іспанія та Італія. У 2000 р. У шістку європейських країн за кількістю іноземних туристів належали Франція (74500000), Іспанія (53600000), Італія (41200000), Великобританія (24900000), Німеччина (18, 9 млн), Греція (12,5млн).

Країни Західної Європи відрізняються в світі рівнем експлуатації рекреаційних ресурсів та ефективним їх використанням.

Зокрема, у Франції задіяні всі види наявних рекреаційних ресурсів. Найбільше відпочиваючих (понад 14 млн осіб) в цю країну приїжджають з Німеччини, трохи менше з Великобританії, Бельгії, Швейцарії, Італії, Іспанії та

Нідерландів. Майже половина всіх іноземних туристів воліють відпочивати на знаменитій Французькій Рив'єрі.

Близько 16 млн осіб головним об'єктом туризму вибирають Париж. Приблизно по 6 млн туристів відвідують Альпи, Лангедок-Русельйон і Аквитанію.

На відміну від багатьох жителів інших країн Західної Європи, французи віддають перевагу відпочинку і лікуванню у власній державі (82%). Свою країну вони оглядають, подорожуючи переважно автомобілем. Як і в Україні, серед туристів більшість складають міські жителі. Для Франції у внутрішньому туризмі характерні яскраво виражені піки активності, пов'язані з сезоном літніх відпусток, різдвяні дні, канікулами в лютому, Великоднем тощо.

Рекреаційно-туристичне господарство Франції, щоб утримати перше місце в світі постійно змінюється і реконструюється. Держава активно втручається в ці процеси. Прийнято відповідні плани рекреаційного освоєння тих районів країни, які ще відстають у цьому плані. Особлива увага приділяється рекреаційному використанню Піренеїв, атлантичного узбережжя, пошуку мінеральних вод з метою розширення мережі бальнео-логічних курортів, розвитку агротуризму тощо. Французи вважають, що можливості розвитку їх рекреаційно-туристичного господарства далеко не вичерпані.

Іспанія за кількістю іноземних туристів поступається лише Франції. Зараз важко уявити, що в 1950 р. Цю країну відвідали лише 3 млн чоловік. З тих пір кількість туристів зросла майже в 20 разів. В Європі Іспанія досить чітко спеціалізується на масовому пляжному туризмі. Основна частина туристів приїжджає сюди з Франції, Німеччини, Італії та Нідерландів.

Швидкі темпи економічного зростання, входження країни в євроатлантичні структури, перш за все ЄС і НАТО, активне втручання держави в рекреаційно-туристичний комплекс, надання гарантованих кредитів для

будівництва готелів, значні іноземні інвестиції перетворили Іспанію в один з провідних рекреаційних центрів світу.

Сьогодні узбережжя Середземного моря Іспанії по рекреаційної привабливості випереджає всі інші країни Середземномор'я, включаючи Італію та Францію. Крім того, Іспанія має великі потенційні можливості для розвитку туризму, які в інших державах майже повністю вичерпані. Зараз найбільш рекреаційно освоєні Балеарські острови і узбережжя Середземного моря. В майбутньому залучення дуже перспективного Атлантичного узбережжя і розширення використання Канарських островів для зимового відпочинку на пляжах.

Зростання доходів населення привело до швидких темпів розвитку внутрішнього туризму. Найбільшою популярністю користуються прибережні курорти, а серед регіонів - Валенсія, а також Андалусія і Каталонія.

Візний туризм в Іспанії хоч і росте, але доніні розвинутої доволі слабо. Туристи з Іспанії відвідують основні сусідні країни Португалію і Францію, а також віддають перевагу порівняно дешевим послугам у Марокко, Тунісі, Туреччині і Греції.

Крім пляжів і аквапарків, які приваблюють найбільшу кількість туристів, Іспанія все активніше використовує власний культурно-історичний потенціал, заглиблений у тисячоліття. У країні органічно поєдналися історичні пам'ятки римської і мавританської епох з чудовими архітектурними спорудами середньовіччя і сучасності.

Особливо люблять туристи з усього світу музей Прадо і палац Ескоріал у Мадриді, знамениту Долину Загибла з грандіозним монументом і вівітін у скелі Величне храмом з могилою Ф. Франко, морський музей-пам'ятник Колумбу, архітектурні споруди Гауді у Барселоні та ін.

Характерною особливістю Іспанії є наявність тут державних підприємств з приймання туристів, підпорядкованих Державному міністерству з туризму. Пожальуйте опікується Переобладнання у Найдорожчі Готелі замками, Фортеця і Палац.

Італія в течение XX ст. превратилась в світовий центр Рекреації и туризму. На качану XXI ст. ця галузь господарства розвивається на основе широкого втручання держави в особі національного управління туризму, державної авіакомпанії "Аліталія" і Європейського Співтовариства. Нині ЄС Здійснює потужні інвестиції в розвиток туристичної інфраструктурі півдня Італії.

Рекреаційні ресурси Італії можна чітко поділіти на две групи: природні й культурно-історичні. До дерло Належить рекреаційній Потенціал Морського Узбережжя, островів и Альп, до інших - потужного культурна спадщина Стародавнього Риму и доби Відроджен -ня. В основному туристов приваблюють пляже, гори, озера, вулкани, "Вічне місто" Рим, Венеція, Флоренція, Піза, Мілан, Турин и Неаполь.

Найбільше туристов до Італії прїїжджає з Німеччини, Франції, Швейцарии и Австрії. Туристи з віддалених стран (Японії, США, Південної Кореї, Канади), як правило, залішаються тут на тиждень, щоб відвідати трійку найвідоміших міст - Рим, Венецію и Флоренцію.

На качану XXI ст. спостерігається Певний занепад МІЖНАРОДНОГО туризму в Італії. Це пояснюється психологічною Втома іноземців унаслідок інформаційно-рекламного перевантаження, а такоже Виникнення у Європе все Нових рекреаційно-туристичних центрів после розпад соціалістичного табору и СРСР, входженням колишніх соціалістичних стран до ЄС и НАТО та перетворенням їх (Чехії, Польщі, Словаччини, Словенії, Хорватії , Румунії, Болгарії) на Нові ЄВРОПЕЙСЬКІ оздоровніці.

Велика Британія - одна з провідних туристичних країн Європи и світу з власним "Обличчя". Останнімі десятиліттямі тут Швидко растет діловий туризм, Яким нині охоплено более половини населення країни. Ця тенденція виявило ще в Економічно важкий для країни период 80-х років XX ст. : курортні зони з довгочаснім відпочінком и лікуванням занепали, туристичний бізнес почав шукати порятунок у розвитку бізнес-туризму, а такоже переобладнанні гостиниц у будинки-пансіонаті для пенсіонерів.

Зміцнення національної валюти - фунта стерлінгів, відмова від переходу на євро превратилась Великої Британії на дорогу країну для іноземних туристів. Дорогим є туристичний сервіс і для британців. Смороду віддають перевагу подорожчезі з метою відпочинку до Іспанії, Франції, Кіпру, Греції, Тунісу, Португалії і Турції.

Історичні Чинник, мовна спорідненість, а також постійне Зміцнення національної валюти Стосовно американського долара зумов у віїзному туризмі Великої Британії скроню частко подорожей до США і Канади (43%). У літній період британці нерідко відвідують американський курорт Майямі. Поширені діловий туризм до США і Канади, а також поїздки до родичів і друзів. Розширюють туристичні зв'язки за так звані інклюзив-турами до стран Карибського басейну, Гамбії, Таїланду ТОЩО.

Серед туристів, Які відвідують Велику Британію, переважають громадяни стран Європейського Союзу (50%). На іншому місці - відпочиваючі з Північної Америки, Які обирають Британію з метою відпочинку під час відпустки (43%), ділової подорожі (21%), зустрічі з рідними і друзями (21%).

Рекреаційно-туристична база Великої Британії в цілому Відмінна від такої самої, наприклад, у Франції, Іспанії чи Італії. Британців і гостей країни приваблюють повсюдне розміщені спортивні стадіони, де регулярно проводяться змагання з футболу, тенісу, крикету ТОЩО. Надзвичайно Популярні тут і кінні перегони. Туристи дуже люблять відвідувати старовинні міста країни, її музеї і бібліотеки, старовинні університети Оксфорда і Кембриджа, мегалітичні споруди Стоунгенджу, курорти Південного Узбережжя Англії.

Географічне положення Німеччини в центрі Західної Європи з подивимось її рекреаційно-туристичного використання Надзвичайно вігідне. Вона знаходиться на двох туристичних осях, Які ведуть з стран Скандинавії до стран Середземномор'я (з півночі на Південь) і з заходу на Схід, з'єднуючі Західну Європу з Центральною і Східною, що накладає істотний відбіток на географію туризму Німеччини.

Важливим фактором просторової орієнтації туристичних потоків також входження країни до п'ятірки економічно потужних країн світу, обумовлює значний обсяг ділових поїздок до цієї країни і з неї. Німеччина перетворилася на світовий центр проведення міжнародних торговельних виставок і ярмарків. Постійно зростає кількість конгресів, симпозіумів та конференцій. Світовими виставковими та конгресовий центрами стали Дюссельдорф, Гамбург, Ганновер, Штутгарт, Мюнхен, Берлін і ін.

Велику роль у розвитку рекреації і туризму в Німеччині грають розміщені тут військові бази США. Військові з США віддають перевагу відпочинку в Німеччині і сусідніх країнах, замість того, щоб їхати в США. Усвідомлення великої ролі американських військових баз в розвитку рекреації і туризму в країні в 2007 році. Призвело вже до того, що така країна, як Болгарія, зажадала від США розміщення на своїй території відразу п'яти військових баз.

Велика притягальна сила Німеччини як багатою і високорозвиненої країни, особливо для громадян держав Східної Європи, призвела до поширення одно- і дводенних шоп-турів з різних країн, особливо Польщі. Змінні кон'юнктура і законодавча база в країнах Східної Європи варіюють поїздки в Німеччину від покупки автомобілів, що були у вжитку, в запчастин до них, одягу або косметики.

Кількість німців, які проводять відпустку за кордоном, постійно зростає. Німці вважають за краще Італії, Португалії, Іспанії, Кіпру та Туреччини. Зростає число і далеких поїздок в США, Таїланду, Кенії, Шрі-Ланки, Мальдівських островів. Бізнес-туризм особливо швидко прогресує в Японію, Тайвань, Малайзії, Сінгапуру, Гонконгу.

Німеччина починає все більше відкривати для себе і України. Чисто ділові поїздки починають змінюватися диверсифікованими видами туризму. Дві країни пов'язують дуже багато спільних історичних подій. Можливості розширення туристичного обміну між двома державами просто безмежні.

Інтенсивний розвиток рекреаційно-туристичного комплексу Греції почалася в 70-х роках ХХ ст. В цей час, його основою став пляжний туризм,

умови для розвитку якого в Греції близькі до ідеальних. Дуже порізане затоками узбережжя поєднується з тисячами островів будь-яких розмірів і конфігурацій. Це дозволило Греції успішно витримати конкуренцію таких відомих туристичних країн Середземномор'я, як Італія, Франція та Іспанія.

Безперечні природні переваги Греції перед іншими туристичними державами органічно доповнюються унікальною культурно-історичною спадщиною античної та візантійської епох. Знаменитий Акрополь, Дельфи, Коринф, Олімпія, Елідарве, залишки мінойської цивілізації острова Крит, амфітеатри, звичаї і танці греків залучають мільйони туристів з усього світу.

Незважаючи на свою популярність Греція як туристична держава все ще не задіяла весь свій величезний рекреаційний потенціал. Своєрідність рекреаційно-туристичного ринку Австрії визначається не тільки переважан ням гірських ландшафтів, а й унікальністю географічного положення. Країна знаходиться на перетині магістралей та основних туристичних потоків, що пов'язують Скандинавію із Середземномор'ям і Західну Європу зі Східною, тому тут дуже поширений транзитний туризм. Високий рівень життя і розвиток сучасних галузей господарства приваблюють сюди шоп-туристів з Чехії, Словаччини, Угорщини, Польщі та ін.

До 80% іноземних туристів приїжджає до Австрії з Німеччини, Великобританії і Нідерландів. В останні роки відбувається їх перерозподіл в бік Італії, США, Франції, Бельгії, Швеції і Норвегії. В Австрії спостерігається два яскраво виражених піка туристичного сезону - річний (серпень) і зимовий (лютий).

Характер рекреаційно-туристичної діяльності в Швейцарії багато в чому близький до австрійського, але має власні відмінні риси. Хоча і в Швейцарії популярні гірські курорти, тут, на відміну від Австрії, велику роль відіграє відпочинок на великих озерах і міський туризм. Ще в 1863 відома туристична компанія Томаса Кука організувала поїздки першої туристичної групи з Великобританії до Женевського озера. Пізніше став популярним відпочинок на гірських курортах Альп (Церматт).

Найбільше туристів до Швейцарії прибуває з Німеччини, Франції, Великобританії, Нідерландів, Бельгії, Іспанії, Італії, США та Японії. Таке їх поєднання з різних північних і південних країн з власної високорозвиненою туристичною індустрією пояснюється зосередженням в Швейцарії специфічних рекреаційних ресурсів та особливостями географічного положення країни. Тому тут разом з туристами, які приїхали до Швейцарії спеціально, чимало і транзитних гостей.

Швейцарія приваблює туристів не тільки своїми природними ландшафтами, але і багатою історією, легендами та міфами, етнічної різноманіттю (є "чотири Швейцарії" - німецький, французький, італійський і ретороманська). Крім того, Швейцарія - країна-банк, яка відноситься до трьох найбагатших держав світу.

У Швейцарії добре розуміють значення туризму в соціально-економічному процвітанні країни, тому він всіляко підтримується державними і громадськими організаціями. Вивчення рекреаційної діяльності в країні поставлена краще в світі: при Бернському університеті діє Інститут дослідження туризму, також займається цим і Санкт-Галленська школа економіки.

Все більше розвивається туризм в Португалії, хоча до цього дня ця країна в рекреаційному плані все ще менш відома, ніж Італія, Іспанія, Франція і навіть Греція. Португальці дуже мало виїжджають на відпочинок за кордон (до 8%), але все більше приймають іноземних туристів. Влітку їх приваблює узбережжя Атлантичного океану, взимку - острів Мадейра, розташований біля західного узбережжя Африки. Великим резервом розвитку пляжного відпочинку залишається північне атлантичне узбережжя.

Крім європейських країн (Іспанії, Німеччини, Великобританії, Франції, Італії та Нідерландів), з яких приїжджає основна кількість туристів, Португалію все більше починають відвідувати туристи США, Канади та Японії.

Основними об'єктами пізнавального туризму є переважно музеї Лісабона: Національний музей етнографії, Музей карет, а також палац Келуш і церква Санта-Марія.

Невелика острівна країна Мальта, розташована в Середземному морі між Європою та Африкою, перетворила рекреаційно-туристичне господарство в провідну галузь економіки.

З 70-х років ХХ ст. на Мальті почався бурхливий розвиток туризму, який всіляко стимулювалося і заохочувалося урядом країни. Була створена сучасна інфраструктура туристичного господарства, вирішено екологічні проблеми, розгорнута широка пропагандистська кампанія.

Давня історія Мальти, своєрідність її населення, лицарі Мальтійського ордена, теплий клімат взимку створюють умови для перетворення Мальти з країни сезонного на країну цілорічного відпочинку.

Найбільше туристів приїжджає на Мальту з Великобританії, що пов'язано з історією цих двох держав. Однак постійно зростає частка відвідувачів з Німеччини, Франції та інших країн ЄС.

Невелика європейська країна Люксембург за чисельністю власного населення понад 300 тис. Чоловік приймає щорічно більше 1 млн туристів і понад 2 млн "одноденних" гостей. Характерні особливості розвитку туризму в Люксембурзі такі: більше людей приїжджає з сусідніх країн Бельгії і Нідерландів, більшість відвідувачів країни є діловими туристами. Вони відвідують штаб-квартиру Банку ЄС, а також представництва багатьох інших іноземних банків.

Невелика Бельгія характеризується високими рівнем і ефективністю використання місцевого рекреаційного потенціалу. Іноземців переважно з Великобританії, Німеччини, Франції, Італії, прибережна зона Іспанії залучають гори Арденни та історико-культурні пам'ятки міст. У Фландрії збереглося багато населених пунктів із середньовічним центром, найпопулярніші з яких - Антверпен, Гент і Брюгге. Самі бельгійці віддають перевагу відпочинку в

сусідній Франції, а також на пляжах Італії та Іспанії і в горах Швейцарії та Австрії.

Бельгія - серце ЄС і НАТО. Тому Брюссель перетворився на світовий центр ділового туризму. Чинівники і бізнесмени приїжджають сюди на короткий термін і займають шикарні номери в дорогих готелях. У країні зростає кількість штаб-квартир різних міжнародних організацій, а також транснаціональних компаній.

У сусідніх Нідерландах, навпаки, дуже розвинений внутрішній туризм. З цією метою компанія "Центр Парку" організувала по всій країні кілька потужних спортивних комплексів. Кожен з них може за рік обслуговувати до 1500000 чоловік. Тут передбачено все необхідне для відпочинку: сучасні бунгало, ресторани, магазини, плавальні басейни, спортивний майданчик і зал тощо.

Найбільше відвідують Нідерланди туристи з Німеччини, Великобританії і США. Самі голландці вважають за краще подорожей до Німеччини, а також альпійських частин Франції, Австрії та Швейцарії.

Серед скандинавських країн розвинена рекреаційно-туристичне господарство має Швеція. Крайне південне узбережжя цієї країни досить інтенсивно використовується влітку для пляжного туризму (так званий Золотий Берег). Об'єктами туризму є столиця Стокгольм, а також тисячі островів Балтійського моря. Інтенсивно використовуються численні озера. Зростає кількість туристів, які відвідують музеї Мальме і Стокгольм, особливо Морський музей, королівський палац з колоритною зміною варти, Рицарський будинок тощо.

У невеликих за чисельністю населення Норвегії і Фінляндії міжнародний туризм зосереджується переважно в столицях, якими відповідно є Осло і Гельсінкі. У Норвегії об'єктом внутрішнього і зовнішнього туризму стали фіорди, а у Фінляндії - озера. В обох країнах популярністю користується північна частина обох країн, тобто Лапландія.

Від цих двох країн значно відрізняється Данія. Межує з Німеччиною, вона відчуває великий наплив туристів з цієї країни. Тут організовано багато табірних містечок, де відпочиває в основному молодь. Туристів старших вікових груп більше привертає столиця Копенгаген. Відвідати історичні пам'ятники, знамениту Андерсена Русалочку, чудові тематичні парки Тіволі Гарден і Леголенд приїжджають туристи з усього світу, але в основному німці і британці.

2.4. Природно-рекреаційні та інфраструктурні ресурси Києва

Київ, один з найдавніших європейських міст, адміністративний, економічний, науковий і культурний центр України, зосереджує значний туристичний потенціал і володіє всіма необхідними ресурсами для розвитку ділового, культурно-пізнавального, релігійного туризму, а також туризму за інтересами (відвідування театрів, музеїв, фестивалів мистецтв, спортивних заходів).

Київ розташований на обох берегах Дніпра в його середній течії, нижче впадання в нього лівої притоки - Десни. Ширина Дніпра в межах міста - 400-600 м, середня глибина - 6-12 м. Дніпро утворює численні протоки (Русанівська), затоки (Матвіївська, Старик), заплавні озера (Радунка, Тельбін). Уздовж його берегів тягнуться піщані пляжі (найкращі з них - на Трухановому острові). Через територію Києва протікають Либідь, Сирець, Горенка, Нивка і інші річки.

Дніпро розділяє місто на правобережну і лівобережну частини, площа яких становить відповідно 507 і 313 кв. км.

Київ простягнувся на 42 км з півночі на південь і на 35 км - з сходу на захід. Він займає територію 827 кв. км, з яких під забудову використано лише 350 кв. км, або 42,3%. Решта зайнята водоймами, а також зеленими масивами і насадженнями. Зелена зона столиці це близько 70 парків, більше 300 скверів, бульвари, загальною площею 43,6 тис. Га. На кожного киянина припадає по 20

кв. м зелених насаджень. Лісопарковий пояс Великого Києва займає 367 кв. км. Київ оточений майже суцільним кільцем лісів, хвойних і листяних. За їх рахунок ми маємо 210 м² зелених насаджень на кожного жителя столиці. Поряд з Осло і Віднем Київ входить в число самих зелених столиць Європи. Місто виросло серед лісів і, розростаючись, відвойовували у них все нові території. Хоча до цих пір в межах Києва зберігаються значні масиви лісових насаджень. Разом з тим починаючи з IX ст. тут набуває поширення садівництво. Почали його ченці Києво-Печерської Лаври, Видубицького, Кирилівського та інших монастирів. Кияни охоче взялися за нову справу. Е. Лясота, який побував в Києві в 1594 році, звернув увагу на те, що сади тут були посаджені "майже біля кожного будинку".

У 1957 на базі Голосіївського лісового масиву було закладено парк, названий ім'ям М. Рильського. Популярним місцем відпочинку киян також територія Національного виставкового центру в межах Голосіївського лісопарку.

Ряд парків на лівому березі об'єднані в загальноміський парковий комплекс - Дніпровський парк. Центральної його частина є Труханів острів, де планується створити центр дозвілля з ресторанами, кафе, казино, готель, яхт-клубами, пляжами, місцями, обладнання для риболовля. Улюблений місцем відпочинку киян і гостей міста є Гідропарк. Ще до війни це був один з густонаселених передмість - Предмістна, або Микільська, слобідка. Тут в Миколаївській церкві (праворуч від метро) 25 квітня 1910 вінчалися відомі поети Микола Гумільов і Анна Ахматова.

Дніпровський парк Включаючи Долобецькому острів, урочища Муромець і Вир. У парку Дружби народів в урочищі Чорторий планується створити комплекс тенісних кортів, поля для гольфу, облаштувати місця для риболовля.

На півночі міста, в лісовому масиві Пуща-Водиця площею 30 тис. Га, розташована дачно-курортна зона і парк з цієї ж назви. Ще один рекреаційно-оздоровчий центр - лісопаркова зона Конча-Заспа - розміщується на південній околиці Києва.

Один з найбільших в Європі Київський зоопарк Заснований в 1908

В межах міста знаходиться 41 природно-заповідна територія, до якої відносяться, наприклад, два ботанічні сади. У 1839 був закладений Ботанічний сад ім. акад. А.В. Фоміна як науково-дослідна база університету Св. Володимира. Тут площі в 22,5 га посаджено близько 10 000 видів, форм і сортів рослин, зібраних з усього світу. В оранжерейному комплексі, побудованому в 1849 р., Зростає близько 3 тисяч томів тропічних і субтропічних рослин. В 1936 р. В районі Видубичі і Звірінця на площі в 200 га Було закладами Центральний Ботанічний сад НАН України. Сьогодні його колекція налічує майже 13 тис. Видів і сортів рослин з усіх континентах земної кулі. Вони сформовані в ОКРЕМІ ботаніко- географічні ділянки: "Крим", "Кавказ", "Степи України", "Карпати" і ін. Тут також камінням сад, розарій, дендрарій.

Київ розташованої на кордоні двох ландшафтних зон -лісової і лісостеповій; своєю північною частинами він заходить на Поліська низовина, Південно-Західній (правобережній) піднімається на Придніпровськ нагір'я, а Південно-Східної (лівобережної) спірається на Придніпровська низовина. Правобережний Київ представляє собою підвищену лісів рівнина, розчленована ярами (Бабин, Смородинский, Кміт, Протасов і ін.), Балками, долинами невеликих річок. Правобережна частина розташована на Пагорб серед яких відокремлюються Щекавиця, Хоревиця, Старокиївська, Печерська, Замкова, Звіринецька, Чорна, Черепанова, Лиса, Батієво гори. Найвищий точки Києва - Дніпровські Схили на Печерську і Батієво гора. Лівобережна частина міста лежить в Нізіна.

Київ - кліматичних курорт, де діють 17 санаторіїв, 5 будинків відпочинку, численні бази відпочинку і дитячі табори.

Економічному та культурному розвитку Києва сприяє вигідне географічне положення. Він має порт на Дніпрі, що головні водною артерією країни. Київ має розгалужену транспортну вентерь. Через Київ проходять найважливіші залізничні і автомобільні магістралі, а також повітряні траси країни.

Перший київський вокзал побудованої в 1870 р .. (Сучасний залізничний вокзал побудованої в 1932 р.).

У місті діють два аеропорту («Бориспіль» і «Жуляни»), річковий порт, центральний автовокзал і 5 автостанцій.

Широко РОЗГАЛУЖ міська автобусна, Тролейбусна, трамвайних мережу, що складається з 60 трамвайних і Тролейбусна і більше 100 автобусних маршрутів загальною протяжністю понад 1550 км.

У 1960 році введено в дію Перші п'ять станцій Київського метрополітену, від "Вокзальної" до "Дніпра". Довжина лінії досягала 5 км. Сьогодні столичний метрополітен налічує 39 станцій і простягається на 54 км.

У Києві близько 100 підприємств готельного типу різного відомчого підпорядкування, які здатні одночасно розмістити близько 13 тис. Чол. У готельному господарстві зайнятості 7 тис. Чоловік. Але професійне Надання послуг може забезпечити 21 готель. Рівень обслуговування і ВАРТІСТЬ номерів в них значний відрізняються від Ціноутворення на готельні послуги в великих містах Західної та Східної Європи. Перш за все мова йде про невідповідність рівня внутрішньої інфраструктури світовому стандартам. Подалі розвиток готельної Галузі Думки в руслі ПРИВАТИЗАЦІЇ, відкриває можливості для поглиблення економічних зв'язків з зовнішньо фінансовими партнерами в пошуках інвестицій.

Завершується робота по сертифікації готельно послуг, приведення їх у відповідність зі світовими стандартами, ідентифікації рівня і класу готелів. У 2001 р .. У Києві з'явився перший п'ятізірковий готель "Прем'єр-Палас". В кінці ХІХ ст. тут був побудований готель "Палас" на 883 місця. На жаль в 1941 році. Ця споруда були зруйнована, а після його відновлення в 1953 р .. Тут розмістився готель "Україна".

В місті розташовані Олімпійський стадіон і стадіон "Динамо".

До послуг туристів - іподром, численні казино, нічні клуби, бари, ресторани і т. ін. В Києві близько 50 банків, численні пункти обміну валюти.

Київ має всі можливості для розвитку туристичної індустрії, інтеграції у світовий туристичний простір. Це великий туристичний центр країни, в якому зосереджені історико-культурні пам'ятки не лише всеукраїнського, а й світового значення. У місті - 3850 пам'яток, дві з яких - Софійський і Києво-Печерський заповідники - занесені в реєстр пам'яток ЮНЕСКО.

РОЗДІЛ 3

РЕКРЕАЦІЙНИЙ ПОТЕНЦІАЛ КИЄВА ТА ПАРИЖА

3.1. Київ. Стратегія розвитку.

За оцінкою Всесвітньої туристичної організації ООН (ЮНВТО), вклад туризму в СВІТОВОГО валового внутрішнього продукту з урахуванням непрямого ефектів ставити 10 відсотків. Загальна кількість робочих місць, що прямо або побічно стосують сфері туризму, ставити 11 відсотків. У 2015 році частка міжнародних туристичних прибуттів збільшується на 4,4 відсотка і склала 1184 млн. Туристів.

Сфера туризму і курортів стає однією з основних галузь, що впливає на загальний стан і тенденції світової економіки.

Оскільки зазначилися сфера пов'язана з діяльністю більше 50 галузь, її розвиток сприяє підвищення рівня зайнятості, диверсифікація національної економіки, збереженням і розвитку культурного потенціалу, збереження екологічно безпечного навколишнього середовища, а також підвищує рівень інноваційності національної економіки, сприяє гармонізації відносин між різними Країна і народами. Крім того, туризм є одним із засобів реалізації зовнішньої політики держави.

Україна знаходиться в центрі Європи і має всі умови для належного розвитку економіки за рахунок туризму, проти Істотно відстає від провідних країн світу за рівнем розвитку туристичної інфраструктури та якості туристичних послуг.

Фінансово-економічна криза, що загострілася залишається роками, події, пов'язані з анексією Автономної Республіки Крим та проведення антитерористичної операції на території Донецької та Луганської областей, призвели до зменшення в'їзного туристичного потоку, негативно вплинули на структуру туризму і реалізацію туристичних можливий країни на внутрішньому

і зовнішньому туристичному Сайти Вся. Фактично вдвічі зменшено Кількість іноземних туристів. Україна втрачає Популярність як туристичний напрямок, оскільки в потенційних туристів створюється враження повномасштабної війни і країна сприймається як "гаряча точка".

Загострення кризових явищ в сфері туризму і курортів свідчить про необхідність вдосконалення державної політики у зазначеній сфері, пріоритетів і принципів її реалізації, повноважень і компетенції суб'єктів туристичної діяльності, впровадження ефективних організаційно-правових, економічних, інформаційних механізмів розвитку сфери туризму і курортів як високорентабельної області національної економіки.

Незважаючи на ресурсну забезпеченість і безмежні потенційні туристичні можливості, Україна на Данії годину не має можливості конкурувати з розвиненості Туристичний державами. Для раціонального і ефективного використання туристичних, природних, лікувальних і рекреаційних ресурсів України та патенти Сформувати туристично-рекреаційної простір Шляхом створення і забезпечення Функціонування зон розвитку туризму і курортів та розробити, впровадіті і Запропонувати споживач конкурентоспроможної національної туристичний продукт.

3.2. Розвитку сфери туризму уКиєві.

Єдиний шлях вирішення системних проблем в сфері туризму і курортів - це стратегічно орієнтована державна політика, основним завданням якої є визначення туризму одним з основних пріоритетів держави, впровадження економіко-правових механізмів успішного ведення туристичного бізнесу, інвестиційних механізмів розвитку туристичної інфраструктури, інформаційно-маркетингових заходів по формування туристичного іміджу України.

- забезпечення координуючої ролі держави в реалізації національної туристичної політики із застосуванням принципів державно-приватного партнерства, організації наукових досліджень, розвитку людського потенціалу;
- концентрація ресурсів держави на пріоритетних завданнях розвитку сфери туризму і курортів;
- створення загальнодержавної інформаційної системи в сфері туризму і курортів та її інтеграція у світовий інформаційної туристичної мережі;
- вдосконалення законодавства з питань регулювання суспільних відносин в сфері туризму і курортів;
- сприяння розвитку міжрегіонального та міжнародного співробітництва в сфері туризму і курортів;
- вдосконалення на постійній основі бізнес-клімату і розвиток добросовісної конкуренції;
- введення інституту саморегулювальних організацій у сфері туризму і курортів (створення національної туристичної організації);
- розробка національних стандартів відповідно до міжнародних стандартів;
- популяризація нашої держави в світі і просування якісних національних туристичних продуктів в світовому інформаційному просторі;
- розвиток туристичних територій.

Подолання негативних тенденцій, створення сприятливих умов для розвитку сфери туризму і курортів повинні стати пріоритетними напрямками прискорення економічного і соціального зростання країни.

Метою реалізації Стратегії є формування сприятливих умов для активізації розвитку сфери туризму і курортів відповідно до міжнародних стандартів якості і з урахуванням європейських цінностей, перетворення її в високорентабельну, інтегровану у світовий ринок конкурентоспроможну сферу, забезпечує прискорення соціально-економічного розвитку регіонів і держави в цілому, сприяє підвищенню якості життя населення, гармонійного розвитку та консолідації суспільства, популяризації України в світі.

Основними стратегічними цілями розвитку сфери туризму і курортів з урахуванням сучасного стану і тенденцій розвитку України на період до 2026 року є:

- створення конкурентоспроможного національного туристичного продукту на основі системної маркетингової діяльності, спрямованої на чітке позиціонування різних видів туристичних продуктів, адаптованих до вимог і очікуванням споживачів;
- забезпечення ефективного і комплексного (економічного, соціального, екологічного та інноваційного) використання наявного туристичного і курортно-рекреаційного потенціалу шляхом вирішення проблеми рекреаційного природокористування і охорони навколишнього природного середовища та вдосконалення територіальної структури сфери туризму і курортів з метою розвитку туристичних територій, брендингу територій;
- системне підвищення якості інфраструктури курортів і рекреаційних територій шляхом виконання комплексної програми поетапного вдосконалення матеріально-технічної бази з використанням можливостей кластерних моделей, державно-приватного партнерства і соціального замовлення;
- вдосконалення інформаційної інфраструктури рекреаційних і туристичних послуг шляхом створення центрів туристичної інформації та популяризації туристичних продуктів при виробництві ярмаркової, фестивальної та виставкової діяльності;
- забезпечення відповідності ціни та якості туристичних продуктів шляхом створення умов для оптимізації організаційно-економічної структури діяльності суб'єктів малого та середнього бізнесу в сфері туризму і розробка національних стандартів надання туристичних послуг відповідно до міжнародних стандартів;
- організація системи якісної підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації фахівців туристичного супроводу та обслуговування, інших професій сфери туризму і курортів.

Основними завданнями Стратегії є:

- здійснення комплексу заходів з підтримки розвитку туристичної індустрії, зокрема створення привабливого інвестиційного клімату в сфері туризму і курортів;
- забезпечення належного рівня міжгалузевої координації та міжрегіональної кооперації, сприятиме раціональному використанню туристичних ресурсів і дасть можливість оптимізувати витрати з державного і місцевих бюджетів на здійснення заходів у сфері туризму і курортів;
- об'єднання зусиль органів державної влади та органів місцевого самоврядування, представників туристичного бізнесу, інших галузей економіки та інститутів громадянського суспільства для популяризації України в світі і формування іміджу

Таблиця 3.2

Інтегрований підхід до формування і реалізації державної політики у сфері туризму та курортів з поєднанням різнопланових складових

Складова	Зміст складової
Галузевої (міжгалузева координація та системний розвиток складових сфери туризму та курортів),	<ul style="list-style-type: none"> • туристична діяльність (турагенти; екскурсійне обслуговування) послуги з розміщення (колективне розміщення; • індивідуальне розміщення); • транспорт (повітряний; залізничний; автомобільний; водний: морський та річковий; міський громадський); • туристичні інформаційні центри; • музеї та галереї; • Театр, ацени, клуби; • заклади громадського харчування, ТРЦ.
Територіальної (міжрегіональна кооперація, досягнення рівномірного та збалансованого розвитку туристичних регіонів, територій, зон),	<ul style="list-style-type: none"> • північ, південь, схід, захід, центр; • області; • райони; • територіальні громади; • курорти; • туристичні території;
Секторальної (створення системи стратегічного планування розвитку видів туризму на основі їх чіткої класифікації та визначення пріоритетних на державному та регіональному рівні	<ul style="list-style-type: none"> • міський туризм; • екологічний (зелений); • етнічний; • сільський; • культурно-пізнавальний; • подієвий; • медичний, лікувально-оздоровчий;

	<ul style="list-style-type: none"> • гастрономічний; • релігійний; • гірський, спортивний, велосипедний; • пригодницький та активний; • науковий та освітній; • круїзний та яхтовий; • шопінг та розважальний туризм; • інші пріоритетні види туризму.
--	--

Основними напрямками реалізації Стратегії є:

за напрямом “Безпека туристів”

Забезпечення безпеки туристів та захист їх законних прав та інтересів, що сприятиме підвищенню якості наданих туристичних послуг шляхом:

- надання невідкладної допомоги туристам, які опинилися у надзвичайній ситуації та/або постраждали під час подорожі;
- створення “гарячої” телефонної лінії для прийому і ведення обліку звернень та скарг туристів, у тому числі іноземних, а також надання необхідної інформації з питань туризму, виклику допомоги;
- проведення моніторингу надзвичайних подій, що трапляються з туристами в регіонах;
- посилення відповідальності суб’єктів туристичної діяльності перед споживачами туристичних послуг;
- *за напрямом “Нормативно-правова база сфери туризму та курортів”*
- Імплементация законодавства ЄС у сфері туризму та курортів, що забезпечить вдосконалення законодавства у зазначеній сфері з урахуванням досвіду провідних туристичних країн ЄС шляхом:
- розроблення пропозицій щодо внесення змін до Законів України “Про туризм” та “Про курорти”;
- розроблення законопроектів щодо запровадження інституту саморегульованих організацій у сфері туризму та курортів (створення національної туристичної організації), заходів з підтримки розвитку туристичної індустрії (щодо створення режиму сприяння для залучення інвестицій у розбудову туристичної індустрії);

- приведення у відповідність з міжнародними вимогами методів статистики у сфері туризму та курортів та впровадження рекомендованої Всесвітньою туристичною організацією ООН (ЮНВТО) системи сателітного рахунка;
- візової лібералізації та спрощення візових процедур для туристів із країн, що є цільовими ринками для України;
- актуалізації діючих та укладення нових міжвідомчих та міжурядових угод про співпрацю у сфері туризму та курортів;
- розроблення і затвердження порядку створення і ліквідації туристичних представництв України за кордоном;

Гармонізація національних стандартів у сфері туризму та курортів з міжнародними стандартами, що сприятиме підвищенню якості національного туристичного продукту шляхом:

- забезпечення діяльності технічних комітетів стандартизації із залученням суб'єктів туристичного ринку, організацій роботодавців та громадських об'єднань у сфері туризму та курортів;
- впровадження міжнародної системи якості послуг за такими напрямками, як туроператорська та турагентська діяльність;
- готелі та аналогічні засоби розміщення;
- заклади громадського харчування;
- гіді-перекладачі та екскурсіводи;
- туристичні інформаційні центри;
- курорти, оздоровчі послуги та кемпінги;
- пляжі, дайвінг;
- екологічний, сільський, активний туризм;
- інші пріоритетні види туризму для держави та регіонів;
- виставкова та конгресна діяльність тощо;
- визначення та забезпечення типізації та спеціалізації курортів;

Лібералізація та ефективне регулювання провадження підприємницької діяльності у сфері туризму та курортів шляхом:

- скасування ліцензування туроператорської діяльності і впровадження альтернативного механізму ефективного регулювання діяльності туроператорів та інших суб'єктів туристичного ринку;
- скасування обов'язкової та заохочення добровільної категоризації готелів та аналогічних засобів розміщення;
- створення сприятливих умов для організації діяльності національних туристичних операторів та підтримка малого бізнесу у сфері туризму та курортів;

за напрямом “Розвиток туристичної інфраструктури”

Забезпечення комплексного розвитку територій, зокрема створення сприятливих умов для залучення інвестицій у розбудову туристичної інфраструктури шляхом:

- проведення моніторингу інвестиційних пропозицій щодо розбудови туристичної інфраструктури у регіонах;
- підготовка каталогу інвестиційних проектів у сфері туризму та курортів для представлення потенційним вітчизняним та іноземним інвесторам;
- участь інвестиційних проектів у сфері туризму та курортів у міжнародних ярмарках інвестиційних проектів;
- визначення можливостей і потреби у формуванні туристичних та туристично-інформаційних центрів;
- забезпечення доступності об'єктів туристичної інфраструктури для осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення;
- Забезпечення збалансованого використання природних лікувальних та рекреаційних ресурсів, збереження здатності природних комплексів до самовідтворення шляхом:
 - регулювання інтенсивності туристичних потоків (антропогенних навантажень);
 - створення Державного кадастру природних курортних територій та Державного кадастру природних лікувальних ресурсів;

- збору інформації та проведення аналізу стану використання природних туристичних і курортних ресурсів, удосконалення системи показників розрахунку обсягів туристичної та курортної діяльності;
- проведення державного моніторингу екологічного стану навколишнього природного середовища та природних лікувальних і рекреаційних ресурсів, фізичних факторів на курортах, туристичних територіях, у місцях відпочинку населення;
- сприяння встановленню стратегічного партнерства між державними, приватними та суспільними інтересами шляхом впровадження проектного підходу до створення комплексного туристичного продукту;
за напрямом “Розвиток людських ресурсів”

Удосконалення системи професійної підготовки фахівців сфери туризму та курортів та інших сфер діяльності, пов’язаних із туризмом, що сприятиме підвищенню рівня професійної підготовки фахівців у сфері туризму та курортів та якості обслуговування споживачів туристичних послуг шляхом:

- комплексного дослідження ринку праці у сфері туризму та курортів з метою визначення потреби у фахівцях відповідного профілю, розроблення відповідних базових компетентностей фахівців та підготовки освітніх програм з професійного навчання у сфері туризму та курортів з урахуванням виявлених потреб;
- гармонізації кваліфікаційних вимог та стандартів вищої освіти у вищих навчальних закладах, які забезпечують підготовку фахівців у сфері туризму та курортів, і стандартів професійної підготовки;
- затвердження кваліфікаційних вимог до фахівців туристичного супроводу;
- залучення населення до популяризації туризму;
- Забезпечення наукового супроводження та досліджень у сфері туризму та курортів, запровадження прогресивних інноваційних розробок шляхом:

- заохочення молоді до активної діяльності, розроблення інноваційних продуктів і започаткування бізнесу у сфері туризму та курортів за результатами проведення конкурсів на регіональному та галузевому рівні;
за напрямом “Маркетингова політика розвитку туризму та курортів України”

- формування позитивного іміджу України як привабливої для туризму країни, що сприятиме збільшенню туристичних потоків до України, шляхом:
- розроблення та реалізації маркетингової стратегії просування національного туристичного продукту;
- маркетингового просування офіційного туристичного бренду України;
- створення та ведення іноземними мовами туристичного Інтернет-порталу “Відвідай Україну” (“Visit Ukraine”) із представленням у єдиному форматі достовірної та актуальної інформації про туристичні можливості регіонів та міст України;
- розроблення, виготовлення та поширення в Україні та за кордоном друкованої продукції, яка пропагує туристичні можливості нашої держави;
- презентації туристичного потенціалу України на національних та міжнародних виставково-ярмаркових заходах, конференціях, форумах тощо;
- становлення інституту саморегульованих організацій у сфері туризму та курортів (створення національної туристичної організації);
- Формування та реалізація конкурентоспроможних національного та регіонального туристичних продуктів, що сприятиме зростанню попиту на туристичні послуги, збільшенню надходжень від реалізації туристичних послуг до державного та місцевих бюджетів шляхом:
- створення національної мережі туристичних брендів України (області, райони, міста, територіальні громади, курорти, туристичні території);

- створення інтерактивної бази даних, що містить інформацію про туристичні та рекреаційні ресурси України, придатні для використання у сфері туризму та курортів, у тому числі об'єкти культурної спадщини та природно-заповідного фонду, рекомендовані для відвідування туристами та формування національної мережі туристично-екскурсійних маршрутів;
- забезпечення інформаційного супроводження реалізації державної політики у сфері туризму та курортів.

Механізми та інструменти реалізації Стратегії

Для досягнення цілей Стратегії у рамках визначених пріоритетних напрямів необхідно забезпечити ефективну взаємодію правового, організаційного, економічного та фінансового механізмів державного регулювання розвитку сфери туризму та курортів.

Правовий механізм орієнтований на дотримання учасниками процесу реалізації Стратегії принципів конституційності, законності та прозорості. Основними інструментами правового механізму повинні бути нормативно-правові акти органів державної влади та органів місцевого самоврядування.

Організаційний механізм спрямований на забезпечення принципів партнерства та співробітництва органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, представників бізнесових та наукових кіл, громадських організацій. Чітке визначення завдань учасникам реалізації Стратегії дасть змогу розподілити відповідальність за прийняття рішень та їх виконання.

Основними складовими організаційного механізму є:

- план заходів з реалізації Стратегії, який дасть змогу із застосуванням установлених показників розвитку провести оцінку досягнення цілей Стратегії шляхом проведення моніторингу та визначення ефективності впливу заходів, що здійснюються на державному, регіональному та місцевому рівні;
- цільові та регіональні програми розвитку сфери туризму та курортів;
- договори, що укладаються, в тому числі на засадах державно-приватного партнерства.

- Економічний механізм забезпечує дотримання принципів сталого розвитку територій та утримання високого рівня конкурентоспроможності шляхом:
- використання інструментів для формування сприятливих умов для залучення інвестицій у туристичну галузь;
- надання підтримки вітчизняному виробнику туристичної продукції;
- сприяння фінансовому оздоровленню підприємств туристичної галузі;
- впровадження сучасних інформаційних та маркетингових технологій.

Фінансовий механізм забезпечує реалізацію принципів прозорості та передбачуваності дій органів державної влади з розподілу коштів державного бюджету, інвестицій, грантів міжнародних організацій, залучення кредитів банків та небанківських установ, коштів недержавних цільових фондів, лізингових компаній.

Фінансове забезпечення реалізації Стратегії здійснюється у межах коштів державного та місцевих бюджетів, суб'єктів туристичної діяльності, коштів міжнародної технічної допомоги, інших міжнародних донорів, фінансових організацій (установ), коштів інвесторів та інших джерел, не заборонених законом.

Обсяг фінансування Стратегії визначається з урахуванням конкретних завдань та у межах коштів, передбачених державним бюджетом на відповідний рік.

Моніторинг реалізації Стратегії

Однією з умов успішної реалізації Стратегії є розроблення і впровадження системи моніторингу з урахуванням об'єктивних показників розвитку. Крім того, проводиться постійне порівняння результатів її реалізації у частині досягнення цілей Стратегії та регіональних стратегій розвитку.

Реалізація положень Стратегії, виконання плану заходів, моніторинг стану їх виконання здійснюються центральними та місцевими органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування на підставі, у межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України.

Моніторинг реалізації Стратегії проводить Мінекономрозвитку. До проведення моніторингу з метою дотримання об'єктивності та неупередженості залучаються громадські організації, незалежні інститути та експерти.

Інститути громадянського суспільства здійснюють контроль за діяльністю органів державної влади та органів місцевого самоврядування щодо реалізації Стратегії, зокрема шляхом проведення громадської експертизи проектів нормативно-правових актів та концептуальних документів з питань розвитку сфери туризму та курортів.

Результати моніторингу можуть бути підставою для коригування планів заходів з реалізації Стратегії.

Показники реалізації Стратегії

Для оцінки стану розвитку сфери туризму та курортів в Україні та досягнення основних стратегічних цілей, визначених Стратегією, використовуються контрольні показники розвитку, результати державних статистичних спостережень у сфері туризму та курортів, інші дані центральних органів виконавчої влади та індекси міжнародних рейтингів розвитку туристичної галузі.

За результатами реалізації Стратегії необхідно досягти таких контрольних показників:

Таблиця 3.2.1

Контрольні показники розвитку сфери туризму та курортів в Україні

Найменування показника розвитку	Збільшення за роками				Примітка
	2015	2019	2022	2026	
1. Кількість іноземних туристів, які в'їжджають до України, млн. осіб	12,9	у 1,5раза	у 2 рази	у 2,5раза	за вихідні показники взято показники 2015 року
2. Кількість суб'єктів туристичної діяльності, тис. одиниць	6,8	у 1,5раза	у 3 рази	збільшення у 5раза	
3. Обсяг надходжень до місцевих бюджетів від сплати туристичного збору, млн. гривень	37,1	у 2раза	у 5 рази	у 10раза	

4. Обсяг надходжень до зведеного бюджету (податки та збори) від діяльності суб'єктів туристичної діяльності, млрд. гривень	1,71	у 2раза	у 5 рази	у 10раза	
5. Кількість робочих місць у сфері туризму, тис. осіб	88	у 1,5раза	у 3 рази	у 5раза	
6. Кількість внутрішніх туристів, тис. осіб	357	у 2 раза	у 3 рази	у 5раза	
7. Кількість екскурсантів, тис. осіб	125,5	у 1,5раза	у 2раза	у 2,5раза	

Реалізація Стратегії передбачає досягнення таких показників:

- збільшення витрат туристів під час подорожей в Україні до 80 млрд. гривень у 2026 році;
- збільшення обсягу капітальних інвестицій у сферу туризму та курортів до 6,6 млрд. гривень у 2026 році;
- забезпечення діяльності інституту саморегульованих організацій у сфері туризму та курортів (створення національної туристичної організації та відповідних регіональних туристичних організацій);
- функціонування Єдиної туристичної інформаційної системи, що містить інформацію про всі туристичні та рекреаційні ресурси країни, придатні для використання в туризмі, у тому числі об'єкти культурної спадщини та природно-заповідного фонду;
- впровадження рекомендованої Всесвітньою туристичною організацією ООН (ЮНВТО) системи супутникового рахунку;
- підстави десяти туристичних представництв за кордоном;
- лібералізація візового режиму з десятьма країнами світу, є цільовими туристичними ринками для України.
- Очікувані результати
- Реалізація Стратегії дозволить:

- підвищити конкурентоспроможність національного і регіональних туристичних продуктів;
- підвищити якість життя населення шляхом забезпечення економічного зростання, екологічної безпеки, консолідації суспільства, надання доступу до послуг в сфері туризму і курортів;
- створити нові робочі місця, розширити можливості населення з працевлаштування та самозайнятості;
- створити сучасну туристичну інформаційну інфраструктуру, а також забезпечити поширення інформації про туристичні ресурси України в світовому інформаційному просторі.
- Топ 10 парків Києва
- Парк "Феофанія" Цей парк є пам'ятником садово-паркового мистецтва державного значення. "Феофанія" об'єднує прекрасну природу і сучасний ландшафтний дизайн. Тут можна забути про всі проблеми і розслабитися всією сім'єю, з коханою людиною, з друзями або навіть на самоті.
- Співоче поле У цьому ландшафтному парку завжди відчуваєш себе затишно і спокійно. Але під час проведення концертів або фестивалів тут стає багатолюдно і неймовірно весело.
- Парк "Кіото" Парк приваблює жителів столиці, перш за все, знаменитої алеєю сакур, довжиною майже в кілометр. Крім того, в парку є чудовий ставок з водоспадом, заростями ірису і дивовижними містками, які ведуть до острову.
- Голосіївський парк Це прекрасне місце як для простої прогулянки на самоті, так і для відпочинку або розваг в галасливій компанії. Тут є спортивні та дитячі майданчики, атракціони, бібліотека. Природа Голосіївського парку багата ставками (є і озеро) і величезною різноманітністю рослин.
- Сквер Гейдара Алієва Цей чудовий київський скверик відкрили зовсім не так вже й давно. Оскільки цей парк є подарунком азербайджанського народу всім киянам, то можна помилуватися традиційними для

Азербайджану деревами: магнолією, кленом, тисами, сакурою, айвою, барбарисом, кизильником, сливою і акацією. Варто відзначити, що часто увагу людей, які ходять повз цей чудовий скверик привертає чарівний багатоярусний водоспад. На ніч парк закривається, але насолодитися його красою можна без проблем до 24:00.

- Маріїнський парк Це один з найпопулярніших столичних парків. І популярний він не дарма, оскільки, поєднуючи красу природи і архітектурних елементів, Маріїнський парк є унікальною пам'яткою паркового мистецтва. У парку також знаходиться одне з найромантичніших місць міста - це, безсумнівно, Міст закоханих. Правда під час революційних подій він був трохи витоптаний і знищено, а Міст закоханих спалено, однак зараз міст вже відновлено, і сам парк поступово прибирають і упорядковують.
- Парк імені Тараса Шевченка Нехай це і маленький парк, тут можна розслабитися, посидіти на лавочці і насолодитися природою в центрі великого і галасливого міста. Парк розташований поблизу університету Тараса Шевченка, тому тут часто багатолюдно, в основному за рахунок студентів, а ще часто збираються любителі потанцювати латинські танці.
- Володимирська гірка З Володимирської гірки відкриваються неймовірно красиві види весняного Києва. Зокрема - квітучий Поділ. Також тут розташована чудова ажурна альтанка.
- Парк "Відродний" Тут можна добре відпочити, посидіти на лавочках, прогулятися по алеях і красивим містком через озеро. Для дітей і батьків в парку передбачені ігровий майданчик і прогулянковий потяг з двома вагончиками.
- Парк Дружби народів Цей величезний за площею парк підходить як для відпочинку так і для звичайних прогулянок, а також і для активного відпочинку. Парк розділений на кілька зон: дитячу, водно-спортивну, пляжну і меморіальну.

3.3 .Рекреаційні зони Парижа

Париж. Це сама елегантна столиця Європи, обов'язковий пункт у програмі будь-якого мандрівника по Франції. У кожній вулиці або бульвару - своя історія, а будівлі, пам'ятники і музеї відомі практично в усьому світі. Поруч з дбайливо зберігаються старими спорудами створюються ультрасучасні.

Серце Парижа і місце його заснування - острів Сіте на Сені. Найвідоміша споруда острова - Собор Паризької Богоматері, побудований в XII-XIV ст.

З ним пов'язані численні історичні події (наприклад, Коронація Наполеона), присвячені книги (В. Гюго «Собор Паризької Богоматері») і картини. Це абсолютний центр Парижа. На дорожніх показчиків Франції відстань до Парижа розраховано саме до собору.

Одне з найбільших споруд готики має високий центральний шпиль (82 м). Відвідувачі можуть підніматися вгору і милуватися містом і Бурдоном - 16-тонним мідним дзвоном.

У соборі зберігається одна з головних святинь християнства - Терновий вінець Ісуса. Західна частина острова Сіте майже цілком зайнята комплексом Палацу правосуддя - величезний готична споруда, де жили перші 12 королів династії Капетингів (X-XIV ст).

Навпаки острова Сіте по правому березі розташований комплекс будівель найбільшого художнього музею світу. Комплекс палацових будівель створювався в течение декількох століть (XVI-XIX ст.). Як музей Лувр був відкритий в період Великої французької революції - 1791 р Сьогодні колекція Лувру налічує 400 тис. Експонатів. У Луврі шість основних відділів: живопису, єгипетських старожитностей, Стародавнього Сходу, Греції та Риму, скульптури. Тут можна побачити Венеру Мілоську, «Джоконду» Леонардо да Вінчі, скульптури Мікеланджело, твори Рубенса, Ван Дейка, Делакруа. Архітектура Лувра різко контрастує зі встановленою недавно перед палацом скляною пірамідою - входом до музею.

В околицях Лувру розмістилися Вандомська площа з однойменною тріумфальною колоною - зразок архітектурної гармонії XVII в. і палац Пале-Руаяль, побудований кардиналом Рішельє. За Лувром починається зона Великих бульварів з фешенебельними житловими будинками і торговими кварталами, побудованими в XIX в. Тут найбільш відомі споруди будівля театру «Гранд-Опера» і собор Мадлен. Тут же знаходяться знамениті паризькі кабаре («Мулен Руж» та інші). Далі на північ розкинувся найвищий паризький пагорб - Монмартр. З кінця XIX в. він став відомий як місце проживання паризької богемі. З повстання на Монмартрі почалася Паризька комуна. Вершину пагорба вінчає Білокам'яна церква Сакре-Кер, побудована в 1876 р незабаром після ЦИХ подій. Сакре-Кер переводиться як Серце Христове. Куполи церкви нагадують візантійську архітектуру.

Дзвіниця заввишки 80 м Примітно тим, що має один з найбільш дзвонів в світі (висота 3 м, вага 19 т.). В середині церква багато прикрашена мозаїкою і вітражами.

Інший не менш привабливий для туристів район включає знаменитий проспект Єлисейські Поля, що простягнувся від площі Згоди до тріумфальної арки на площі Шарля де Голля. Тріумфальна арка була задумана Наполеоном в 1806 р, але закінчена в 1836 р звідси відкривається прекрасний вид на 300-метрову Ейфелеву вежу - символ Парижа, збудовану для всесвітньої виставки 1889 р яка повинна була показати технічні досягнення Франції. На вежі знаходяться Оглядові майданчики і ресторани. Це самий відвідуваний туристичний об'єкт в світі (6100000 екскурсантів у 2001 р).

На березі Сени в приміщенні колишнього залізничного вокзалу знаходиться один з найвідоміших музеїв світу - Д'Орсе з колосальною колекцією картин імпресіоністів. Тут можна помилуватися творами Мане, Моне, Ренуара, Гогена, Пікассо.

Кладовище Пер-Лашез відомо тим, що тут йшли останні бої комунарів з версальцями в березні 1871 Тут в стіни цвинтаря Пер-Лашез були розстріляні полонені комунари. У 1899 р спорудити пам'ятник "Стіна комунарів»,

у якого поховано багато видатних політичних діячів. Інше місце поховань - Пантеон -усіпальниця видатних людей Франції. Побудований в XIII в. Тут поховані В. Гюго, Вольтер, А. Руссо, Е. Золя та інші.

Серед сучасних комплексів привертає увагу Національний Центр мистецтва і культури імені Жоржа Помпиду, Побудований в 1977 р зовнішній вигляд будівлі являє собою Незліченна кількість різнокольорових труб тягнуться від низу до верху, прозорі галереї і переходи. Техногенно-комунікаційний вигляд будівлі суперечить стереотипу «храму муз». Центр імені Помпиду - це бібліотека, виставкові приміщення, кінотеатр, концертний зал, ресторани, бари, дитячий майданчик для ігор.

Особливу красу Парижу додають численні парки, сквери і сади, описані в багатьох художніх творах, - Булонський ліс (парк на місці природного лісового масиву, створений в середині XIX ст., Основне місце відпочинку парижан), Венсенський ліс (колишній королівський замок і парк) сад Тюїльрі (на місці згорілого королівського палацу і парку), Люксембурзький сад.

Безліч пам'ятки в околицях Парижа. У 24 км на захід від Парижа

Безліч пам'яток в околицях Парижа. У 24 км на захід від Парижа розташовується Версаль - резиденція французьких королів у мм. Це найбільший палацово-парковий ансамбль у стилі французького класицизму створений при королі-сонці Людовіка XIV. Своєю пишністю і розкішшю повинен був звеличувати короля. Знаменитий Палац і парк у Фонтенбло в 130 км на південь від Парижа був замиською резиденцією французьких королів в XVI-XIX ст. Ці палацові ансамблі описані в багатьох творах А. Дюма та інших письменників. Скарбницею готичного мистецтва є Собор Нотр-Дам в Шартрі, розташованому в 80 км на захід від Парижа. Тут зберігається Свята Плащаниця - сорочка в якій була Діва Марія при народженні Христа.

Незважаючи на неодноразові пожежі, котрі знищували перші собори, вона збереглася. Вважається одним з найкрасивіших соборів Франції. Особливо прекрасні його вітражі, що представляють сцени з життя святих.

У 50 км на північний захід від Парижа розташоване місто Рамбуйє, де знаходиться Королівський замок XIV ст., Неодноразово перебудовується в більш пізні часи. Зараз літня резиденція президентів Франції.

В м Бове на північ від Парижа розташований собор Св. Петра, закладений ще в XII в.

Єпископ міста Бове вирішив кинути виклик своєму сусідові - знаменитому собору в Ам'єні -построїв собор, який повинен перевершити всі відомі собори Франції і знаменитий собор Св. Петра в Римі, Через порушення правил будівництва спорудження неодноразово

розвалювалося. Будівництво найвищої в світі собору завершилося в 1573 г. Але через кілька днів 149-метрова вежа зі шпилем рухнула. Собор в Бове вважається кращим досягненням готики. Поблизу Парижа (32 км) знаходиться найбільший в Європі Діснейленд - Євродіснейленд.

П'ять тематичних земель парку об'єднують понад 50 атракціонів і шоу. Найбільш популярні з них - пригоди Аладдіна, лабіринт Аліси в країні чудес, космічну подорож, замок привидів, тривимірне кіно.

Марсель. Найбільший морський порт і другий за чисельністю населення місто Франції. Один з найстаріших населених пунктів країни, заснований ще греками в 600 р. До н.е. е. Найвища точка міста - базиліка Нотр-Дам-де-ла-Гард, побудована в XX ст. На даху височить золота статуя діви Марії. Від собору чудовий вид на місто і акваторію Середземного моря. Ще більш відомий завдяки твору А. Дюма «Граф Монте-Крісто» замок на о. Іф.

Третій за величиною місто Франції Ліон був заснований римлянами 2 тис. Років тому. Місто славиться архітектурою епохи Ренесансу, великою кількістю музеїв. Кафедральний собор Сен-Жан знаменитий своїми годинниками. З 12 до 15 годин кожен годину під дзвін дзвонів лунає крик півня, відкриваються дверцята і з'являються фігури ляльок, які розігрують сцени Благовіщення. У місті знаходиться знаменитий пам'ятник Людовіку XIV.

Страсбург, столиця франко-німецької землі Ельзасу - славиться поєднанням

національних елементів в архітектурі і культурі. Так знаменитий Страсбурській Собор Нотр-Дам побудований в стилі французької готики, але вежа нагадує відповідні споруди в Кельні та інших німецьких містах. Це один з найвищих соборів Європи (142 м) і є шедевром архітектури всесвітнього значення. Найзнаменитіший елемент собору - скульптурне прикраса вікна-розетки діаметром більше 13 м. Страсбург - один з найвідоміших центрів конгресного туризму країн ЄС. Культурне життя міста відзначена щорічними фестивалями класичної музики.

Невелике містечко Мон-Сен-Мішель на північно-західному узбережжі Франції називають «восьмим чудом світу». Цей середньовічний місто з замком на вершині самотньої скелі практично не змінився і являє собою музей під відкритим небом.

в XI-XVIII ст. знаходяться в долині Луари. Близько 60 Луарська замків відкриті для відвідування туристами. Найвідоміші з них - Шамбор Блуа.

Середньовічні міста Північної Франції славляться унікальними соборами, шедеврами світової архітектури. Крім Парижа і його околиць найбільш відомі перебувають в Ам'єні і Реймсі. Строгий готичний собор Діви Марії в Ам'єні побудований в XIII в.

Собор був настільки великий, що міг вмістити всі 10 тисячне населення Ам'єна того часу. Собор був побудований всього за 50 років, завдяки чому досягнуто єдність стилю. У Соборі Діви Марії в місті Реймсі починаючи з V ст. хрестили і коронували французьких королів. Золота коронаційна чаша XII в. - основна гордість собору. Сучасний собор бил побудований в XIII-XV ст.

Місто Ним в південній Франції відомий кількома пам'ятниками римської архітектури. В першу чергу це великий римський амфітеатр і храм, званий «Квадратний дім» Справжнім витвором мистецтва є водопровід, що подавав у римські часи питну воду в місто Ним. Акведук За-де-Гар має висоту 49 м, довжину 275 м і був лише частиною цілої системи мостів і акведуків, що тягнулися на 48 км. Акведук був побудований в 19 р. До н.е. е. місто утворився і ріс завдяки культу місцевого водного божества на ім'я Немаузас, звідки і

походить назва міста. Населення на початку нашої ери досягло 50 тис. Чоловік. Підрахунки показують, що завдяки акведуку жителі могли щодня отримувати по 400 л. води кожен.

3.4. Венсенський ліс

Популярний серед туристів і місцевих жителів Венсенський ліс, розташований на сході Парижа і займає площу 995 га. Це найбільший лісопарк в Парижі, перетворений з лісу указом Наполеона III між 1855 і 1866 рр. Територія була спланована в стилі пейзажного парку з насадженнями з хвойних і широколистяних порід дерев. Серед хвойних зустрічаються такі види, як сосна, модрина, ялиця, ялина; з широколистяних - дуб, бук, граб, каштан. Парижани дуже трепетно ставляться до цього зеленого масиву, оберігаючи його від знищення.

Коли Гуго Капет вирішив влаштуватися на острові Сіте, Венсенський ліс став місцем його полювання. Пізніше тут було збудовано мисливський маєток, яким користувалися багато королів Франції. За Філіппа Августа ліс було обнесено огорожею по периметру 12 кілометрів. На околицях Венсенського лісу були побудовані численні садиби (у тому числі й Венсенський замок). За Людовика XV ліс було облагороджено для прогулянок.

Після Французької революції ліс перетворився в зону військових навчань.

Та у час між 1855 та 1866 роками, указом Наполеона III, ліс було перетворено на справжній парк. Роботами керували інженер Жан-Шарль Альфан (фр. *Jean-Charles Alphand*) та архітектор Жан-П'єр Баріє-Дешан (фр. *Jean-Pierre Barillet-Deschamps*). Територія була спланована в стилі англійського парку з насадженнями дерев різних видів і розвиненою мережею водойм (озер та каналів). Ліс був прикрашений мальовничими елементами: мостами, штучними фонтанами, кіосками та ресторанами.

Велика кількість змагань літніх Олімпійських ігор 1900 року пройшла саме в Венсенському лісі.

Зараз у парку налічується чотири озера: Гравель, Мінім, Сен-Манде і Доменіль. Численні штучні канали й фонтани були зацементовані в ХХ столітті.

Через Венсенський ліс проходять автомобільні дороги; вже кілька десятків років більшість з них закрито для транспорту і перетворено на доріжки для пішоходів та велосипедистів.

У Венсенському лісі знаходяться відомий іподром, національний інститут спорту і фізичної культури, тропічний і ботанічний сади, Квітковий парк, велодром, буддистська пагода та інші об'єкти

РОЗДІЛ 4. ОХОРОНА ПРАЦІ

4.1. Фактори, що впливають на функціональний стан користувачів комп'ютерів

Діяльність більшості працівників у різних сферах пов'язана з використанням комп'ютерної техніки.

Наказом Держгірпромнагляду від 26.03.2010 р. № 65 затверджено Правила охорони праці під час експлуатації електронно-обчислювальних машин (далі— Правила № 65). Вони поширюються на всіх суб'єктів господарювання незалежно від форм власності, які у своїй діяльності здійснюють роботу, пов'язану з електронно-обчислювальними машинами (ЕОМ) з відеодисплейними терміналами (ВДТ), у т. ч. на тих, які мають робочі місця, обладнані ЕОМ з ВДТ і периферійними пристроями (ПП).

Персональні комп'ютери (ПК) — це теж ЕОМ, тож у статті термін «комп'ютер» і абревіатура «ЕОМ» є синонімами.

Осіб, які працюють з комп'ютерами, поділяють на групи:

- розробники програм (інженери-програмісти) мають справу переважно з відео терміналами, їх робота характеризується інтенсивною розумовою творчою працею з підвищеним напруженням зору, концентрацією уваги на фоні нервово-емоційного напруження, вимушеною робочою позою, загальною гіподинамією, періодичним навантаженням на кисті рук;

- оператори електронно-обчислювальних машин виконують роботу, пов'язану з обліком інформації, одержаної з візуального дисплейного терміналу за попереднім запитом, або тієї, що самотійно надходить з нього, яка супроводжується перервами різної тривалості, пов'язана з виконанням іншої роботи і характеризується як робота з напруженням зору, невеликими фізичними

зусиллями, нервовим напруженням середнього ступеня та виконується у довільному темпі;

- оператори комп'ютерного набору займаються одноманітною за характером роботою з документацією та клавіатурою, під час якої нечасто та ненадовго переключають погляд на екран дисплея, вводять дані з високою швидкістю. Робота характеризується як фізична праця з підвищеним навантаженням на кисті рук на фоні загальної гіподинамії з напруженням зору (фіксація зору переважно на документи), нервово-емоційним напруженням.

Згідно з визначенням, наведеним у Правилах № 65, оператор ЕОМ з ВДТ і ПП — працівник, який використовує екранні пристрої під час своєї роботи.

Фактори виробничого середовища і трудового процесу під час роботи з комп'ютером

Працюючи з комп'ютером, працівник потрапляє під вплив різноманітних факторів виробничого середовища та трудового процесу. Розглянемо ці фактори та їх дію на організм людини.

Хімічні речовини у повітрі робочої зони. Хімічний фактор виробничого середовища не є характерним для працівників, які використовують у своїй роботі ПК. Проте, за певних умов він може мати місце. Так, внаслідок інтенсивного використання копіювальної техніки безпосередньо у робочій зоні користувачів ПК може бути присутнім озон (хімічна речовина 1 класу небезпеки, гостроспрямованої дії на організм людини, граничнодопустима концентрація (ГДК) становить 0,1 мг/м³). За результатами проведених гігієнічних досліджень вміст озону, як правило, не перевищує ГДК.

Джерелом хімічних речовин у повітрі робочої зони можуть бути матеріали, які використані для ремонту та оздоблення приміщень. Серед них синтетичні матеріали для підлоги (ворсоніт, ковролін, лінолеум), полімерні матеріали для оздоблення стін, тощо. Найпоширенішою речовиною, яка може виділятися з полімерних матеріалів, є формальдегід (хімічна речовина 2 класу небезпеки, гостроспрямованої та алергенної дії на організм людини, граничнодопустима

концентрація 0,5 мг/м³). Вміст формальдегіду у повітрі робочої зони може бути на рівні 0,5 ГДК.

Шум. Нормативним значенням еквівалентного рівня звуку для програмістів є 50 дБА, для операторів у залах оброблення інформації — 65 дБА, для операторів у приміщеннях, де розташовані гучні агрегати — 75 дБА.

За результатами проведених гігієнічних досліджень, еквівалентні рівні шуму на робочих місцях працівників офісних приміщень знаходяться у межах 48-59 дБАекв. Як правило, перевищення рівня шуму на робочих місцях офісних працівників є наслідком телефонних розмов співробітників (у приміщеннях з великою кількістю робочих місць).

Неіонізуюче випромінювання. Як правило, роботу працівників з ПК пов'язують зі шкідливим впливом електромагнітних полів. Це мало місце під час використання моніторів з електронно-променевою трубкою. У сучасних комп'ютерах використовуються рідкокристалічні монітори, тому вплив електромагнітного поля від монітора практично відсутній. Наявним залишається електростатичне поле на поверхні монітора та поверхні клавіатури.

Нормативне значення напруженості електростатичного поля становить 150 В/см. Напруженість електростатичного поля, визначена на поверхні монітора та поверхні клавіатури, як правило, не перевищує нормативного значення.

Рівень напруженості електростатичного поля залежить від вологості повітря, регулярного прибирання робочого місця (усунення запиленості).

Мікроклімат у приміщенні. У теплий період року температура повітря має бути у межах 22-25 °С, швидкість руху повітря — до 0,1 м/с, відносна вологість повітря — 40-60%.

У холодний період року температура повітря може коливатися у межах 21-24 °С, швидкість руху повітря — до 0,1 м/с, вологість повітря — 40-60%.

Для робочої зони працівників з ПК, які працюють в офісних центрах з централізованим повітрязабезпеченням, як влітку, так і взимку характерні значення відносної вологості повітря на рівні 20-40%, знижена або підвищена швидкість руху (рухливість) повітря робочої зони.

Як правило, температура повітря перевищує нормативні значення протягом року через постійне нагрівання деталей ПК, знижену вологість.

Саме температура та вологість повітря впливають на загальне самопочуття, стан слизових оболонок очей, верхніх дихальних шляхів та шкіри персоналу офісів. Низька вологість збільшує час «зависання» пилу в повітрі приміщення.

До характеристик повітря робочої зони користувачів ПК віднесені такі, як вміст позитивних та негативних іонів у повітрі.

Як правило, у приміщеннях з розвиненою системою припливно-витяжної вентиляції та/або з кондиціонерами виявляються порушення норм аероіонного складу повітря, при цьому концентрація корисних для організму негативно заряджених аероіонів може бути в 10-50 разів нижче норми, а концентрація шкідливих позитивних аероіонів значно перевищувати норму. Ось чому необхідно, щоб до робочого місця з комп'ютером надходило свіже повітря. Рекомендується робити вологе прибирання не рідше одного разу на день. Обов'язково слід протирати поверхню столу серветкою з антистатиком, оскільки позитивні іони мають властивість з'єднуватися з частинкам пилу.

У сучасних офісних спорудах з центральною вентиляцією і відсутністю можливості провітрювання приміщень забезпечення відповідної аероіонізації є досить проблематичним.

Слід додати, що серед офісних працівників відмічається високий рівень захворюваності з тимчасовою втратою працездатності, з них захворювання органів дихання складають 45-60%. За даними медичних установ, серед офісних працівників значно поширені захворювання ЛОР-органів (до 25% працівників), при цьому переважають ураження верхніх дихальних шляхів, а саме: хронічні катаральні фарингіти (15,7%). Слід зазначити високу частоту розвитку алергічних ринітів (1,3%), що у декілька разів вища за середню по Україні (0,28%).

Робоча поза. Цей фактор трудового процесу залежить від правильної організації робочого місця для забезпечення зручної робочої пози, адже «закам'яніле» положення шкідливо впливає на хребтово-м'язову систему.

Стіл має бути просторим, із спеціальною підставкою для ніг, а робочий стілець мати відрегульовану висоту, певний кут нахилу сидіння і спинки.

Під час роботи за комп'ютером людина сидить кілька годин поспіль у незручному положенні. Це не тільки викликає загальну втому, а й може призвести до розвитку остеохондрозу різних ділянок хребта — шийного, грудного, попереково-крижового.

Неправильне положення рук під час друкування на клавіатурі призводить до хронічних захворювань кисті. Тому клавіатура має розташовуватися на відстані 10-15 см від краю столу.

Щоб робота за комп'ютером не шкодила здоров'ю, необхідно постійно стежити за своєю поставою. Правильна постава максимально розвантажує м'язи і дозволяє працювати довше, менше втомлюючись.

Напруженість праці. Напруженість праці працюючого з ПК пов'язана, перш за все, з напруженістю очей, тривалістю зосередження уваги, яка може становити понад 75% часу. Тому саме очі найбільш страждають під час роботи з комп'ютером.

Велике значення при роботі за комп'ютером мають такі речі як: відстань до екрана, шрифт, розмір тексту на моніторі, наявність або відсутність мерехтіння, яскравість екрана, освітлення робочого місця, наявність перерв у роботі. Саме ігнорування таких простих на перший погляд речей у значній мірі призводить до погіршення зору та хвороб очей.

Загальні вимоги безпеки праці з комп'ютерною технікою

Умови праці користувачів ПК мають відповідати вимогам Державних санітарних правил і норм роботи з візуальними дисплейними терміналами електронно-обчислювальних машин ДСанПіН 3.3.2.007-98, затверджених постановою Головного державного санітарного лікаря України від 10.12.1998 № 7 (далі — ДСанПіН 3.3.2.007-98), та Правил № 65.

ДСанПіН 3.3.2.007-98 поширюються на умови й організацію праці під час робіт з ВДТ усіх типів вітчизняного та зарубіжного виробництва на основі

електронно-променеви трубок (ЕПТ), що використовуються в ЕОМ колективного та персонального використання.

Сьогодні ж у більшості офісних приміщень встановлено нові сучасні комп'ютери з рідкокристалічними моніторами, для яких не прописано гігієнічні вимоги у ДСанПіН 3.3.2.007-98. Водночас вимоги ДСанПіН 3.3.2.007-98 до виробничих приміщень, параметрів виробничого середовища приміщень, організації і обладнання робочих місць, режимів праці та відпочинку є актуальними під час робіт з будь-якими комп'ютерами та моніторами.

Відповідно до пунктів 4.1, 4.2 Правил № 65 ЕОМ з ВДТ і ПП під час експлуатації мають відповідати вимогам стандартів, вказаних Правил і пройти державну санітарно-епідеміологічну експертизу згідно з Порядком проведення державної санітарно-епідеміологічної експертизи, затвердженим наказом МОЗ України від 09.10.2000 № 247 (у редакції наказу МОЗ України від 14.03.2006 № 120).

ЕОМ з ВДТ і ПП закордонного виробництва мають відповідати вимогам національних стандартів держав-виробників і мати відповідну позначку на корпусі, у паспорті або в іншій експлуатаційній документації.

Зазначені вище нормативні документи — обов'язкові для виконання Вони визначають критерії безпечного використання комп'ютерної техніки та призначені для запобігання несприятливої дії на працівників шкідливих факторів, що супроводжують роботу з візуальними дисплейними терміналами.

Керівники державних органів, підприємств, установ, організацій незалежно від форми власності й підпорядкування у порядку забезпечення контролю зобов'язані облаштувати робочі місця користувачів ЕОМ та персональних ЕОМ (ПЕОМ) з ВДТ відповідно до вимог Правил № 65.

Керуючись зазначеними вище нормативними документами можна дійти висновку, що для забезпечення комфортної роботи оператора ПК необхідно звернути увагу на такі основні вимоги:

- стан виробничих приміщень;

- характеристики та стан техніки (ПК, монітори, принтери, наявність заземлення тощо);
- організація робочого місця;
- дотримання режимів праці та відпочинку;
- моніторинг стану здоров'я працівника (стан органів зору, показники захворювань з тимчасовою втратою працездатності, ін.);
- профілактичні заходи.

Так, робоче місце оператора має відповідати вимогам ГОСТ 12.2.032-78 «ССБТ. Рабочее место при выполнении работ сидя. Общие эргономические требования».

Вимоги до організації робочого місця

Вимоги до організації робочого місця наведено у розділі 4 ДСанПін 3.3.2.007-98, зокрема:

- робоче місце має бути організоване так, щоб світло падало зліва (для «правшів» і навпаки — для «лівшів»);
- при розміщенні декількох робочих місць в одному приміщенні мінімальна площа для одного робочого місця складає 6 м²;
- екран монітора має бути розміщений на оптимальній відстані від очей користувача (60-70 см), але не ближче 50 см;
- екран має бути розташований для забезпечення комфортного зорового спостереження у вертикальній площині під кутом + 30° до нормальної лінії погляду працівника;
- поверхня клавіатури має бути з антистатичними властивостями;
- під час роботи необхідно робити перерви для розвантаження очей.

Працівники які задіяні на роботах, що пов'язані з періодичною чи постійною роботою за комп'ютером, весь час піддаються різноманітному впливу факторів виробничої небезпеки, основними із яких є:

Фізичні:

- Підвищений рівень напруги в електричному ланцюзі, замикання якої може пройти через тіло працюючого.

- Підвищений рівень рентгенівського випромінювання.
- Підвищений рівень ультрафіолетового випромінювання.
- Підвищений рівень інфрачервоного випромінювання.
- Можливість ураження статичною електрикою.
- Запиленість повітря робочого приміщення.
- Підвищений вміст важких (+) аероіонів.
- Нерівномірний розподіл яскравості в полі зору.
- Підвищений рівень пульсації світлового потоку.

Хімічні:

. - Підвищений вміст у повітрі вуглекислого газу, озону, аміаку, фенолу, формальдегіду та ін.

3. Психофізіологічні:

- Напруга зору.
- Напруга пам'яті.
- Напруга уваги.
- Тривале статичне напруження.
- Відносно великий обсяг інформації, що обробляється в одиницю часу.
- Монотонність праці в окремих випадках.
- Нераціональна організація робочого місця.

До основних шкідливих при роботі з комп'ютером відносять наступні фактори: тривале сидяче положення, електромагнітне випромінювання, навантаження на зір, перевантаження кистьових суглобів, можливість захворювань органів дихання, алергії, порушення нормального перебігу вагітності та інше.

Тривале сидяче положення приводить до напруги м'язів шиї, голови, рук і плечей, остеохондрозу, у дітей - ще й до сколіозу. Тривале сидяче положення ще приводить до застою крові в тазових органах і, як наслідок, до простатиту й геморою. Не секрет, що малорухливий спосіб життя призводить до ожиріння. Остеохондроз виникає при порушенні міжхребцевих дисків, яке призводить до випинання в яку або сторону (грижі міжхребцевого диска).

4.2. Вплив шуму на користувача та заходи захисту від шуму

Зниження рівня шуму в приміщеннях з комп'ютерною технікою можна здійснити таким чином:

- використання блоків живлення ПК з вентиляторами на гумових підвісках;
- використанням ПК, в яких термодавачі вмонтовані в блоці живлення та в критичних точках материнської плати (процесор, мікросхеми чіпсету), які дозволяють програмним шляхом регулювати як моменти ввімкнення вентиляторів, так і їх швидкість обертання;
- переведення жорсткого диска в режим сплячки (Standby), якщо комп'ютер не працює на протязі визначеного часу. Цей час встановлюється в опціях керування напругою в операційних системах Windows 9x та Windows 2000. Якщо в режимі Standby немає необхідності, його можна вимкнути в BIOS материнської плати;
- використанням ПК, в яких вентилятор на процесорі встановлено виробником (BOX-процесор),
- застосуванням материнських плат формату ATX та ATX-корпусів, що дозволяє регулювати автономну швидкість та моменти часу відмикання вентилятора блока живлення від електромережі;
- використанням 24-32-х швидкісних CD-ROM для застосувань, які створюють менше шуму, аніж швидкісні 48-50-х CD-ROM, або ж застосувати привід з одночасним зчитуванням декількох доріжок CD;
- заміною матричних голчатих принтерів - струменевими і лазерними принтерами, які забезпечують при роботі значно менший рівень звукового тиску;
- застосування принтерів колективного користування, розташованих на значній відстані від більшості робочих місць користувачів ПК;
- зміною напрямку випромінювання шуму в протилежну сторону від робочого місця;

- зменшення шуму на шляху його розповсюдження установкою звукоізолюючого відгородження у вигляді стін, перетинок, кабін;
- акустичною обробкою приміщень - зменшення енергії відбитих звукових хвиль шляхом збільшення площі звукопоглинання (розміщення на внутрішніх поверхнях приміщення облицювань, що поглинають звук, розміщенням в приміщеннях штучних поглиначів звуку). Облицювання внутрішніх поверхонь приміщення звукопоглинаючими матеріалами забезпечує значне зниження шуму. Крім облицювання приміщень використовують об'ємні звукопоглинаючі тіла різноманітної форми, які вільно розвішують в об'ємі приміщення. Звукопоглинання дає найбільший акустичний ефект в зоні відбитого звуку. В точках приміщення, де поширюється здебільшого прямий звук, ефективність звукопоглинання суттєво знижується. Звукопоглинаюче облицювання розміщується на стелі та верхніх частинах стін. Максимальне звукопоглинання досягається при облицюванні не менше 60% загальної площі огороджуваних поверхонь приміщення.

Рівні звукового тиску в октавних смугах частот, рівні звуку та еквівалентні рівні звуку на робочих місцях, обладнаних ПК, мають відповідати вимогам СН 3223-85, ГОСТ 12.1.003-83, ГР 2411-81, ДСанПІН 3.3.2.007-98.

4.3 Визначення рівня шуму при роботі з ноутбуком Lenovo V145-15 Black (81MT001TRA)

Використання навіть 15-ватного процесора в тонкому ноутбуці вимагає активної системи охолодження. Тому тут є низькопрофільний кулер, який є джерелом шуму. Залишається з'ясувати, наскільки гучним вийшов ноутбук.

Вимірювання рівня шуму проводилося в спеціальній звукопоглощаючій камері, а чутливий мікрофон розташовувався щодо ноутбука так, щоб імітувати типове положення голови користувача.

Згідно нашим тестам, в режимі простою ноутбук взагалі не шумить: його вентилятор не включається. Шумомер при цьому фіксує рівень гучності 16-17 дБА, що відповідає рівню фону.

У режимі стресовій завантаження графічного ядра процесора з використанням утиліти FurMark рівень шуму піднімається до 21 дБА, а в режимі стресовій завантаження процесора з використанням утиліти Prime95 (Small FFT) - до 22 дБА. Але навіть це дуже низький рівень шуму, почути ноутбук в такому режимі практично нереально.

У режимі одночасної стресовій завантаження графічного ядра і процесора рівень шуму точно такий же, як і при завантаженні тільки процесора - 22 дБА.

Сценарій навантаження Рівень шуму

Режим простою 17 дБА

Стрессова завантаження графічного ядра 21 дБА

Стрессова завантаження процесора 22 дБА

Стрессова завантаження графічного ядра і процесора 22 дБА

В цілому ноутбук Lenovo V145-15 Black (81MT001TRA) можна віднести до категорії дуже тихих, практично безшумних пристроїв.

4.4 Пожежна безпека

Вогонь, що вийшов із-під контролю, здатний викликати значні руйнівні та смертоносні наслідки. До таких проявів вогняної стихії належать пожежі.

Пожежа – це неконтрольоване горіння поза спеціальним вогнищем, що розповсюджується в часі і просторі та створює загрозу; життю і здоров'ю людей, навколишньому середовищу, призводить до матеріальних збитків.

Залежно від розмірів матеріальних збитків пожежі поділяються на особливо великі (коли збитки становлять від 10 000 і більше розмірів мінімальної заробітної плати) і великі (збитки сягають від 1000 до 10 000 розмірів мінімальної заробітної плати) та інші. Проте наслідки пожеж не обмежуються суто матеріальними втратами, пов'язаними зі знищенням або пошкодженням основних виробничих і невиробничих фондів, товарно-матеріальних цінностей, особистого майна населення, витратами на ліквідацію пожежі та її наслідків, на компенсацію постраждалим і т. ін. Найвідчутнішими, безперечно, є соціальні наслідки, які, передусім, пов'язуються із загибеллю і травмуванням людей, а також порушенням їх фізичного та психологічного стану, зростанням захворюваності населення, підвищенням соціальної напруги у суспільстві внаслідок втрати житлового фонду, позбавленням робочих місць тощо.

Тому боротьба з пожежами – це одночасно і заходи зберігання життя та здоров'я людини. Таким чином, пожежна безпека включає ряд завдань, що стоять перед охороною праці.

Пожежна безпека – стан об'єкта, при якому з установленою ймовірністю виключається можливість виникнення і поширення пожежі до дії на людей небезпечних факторів, а також забезпечення захисту матеріальних цінностей.

Правовою основою діяльності в галузі пожежної безпеки є Конституція України, Правила пожежної безпеки в Україні, Кодекс цивільного захисту України, закони, постанови Верховної Ради України, укази і розпорядження Президента, постанови і розпорядження Кабінету Міністрів України, рішення органів державної виконавчої влади, місцевого і регіонального самоврядування, прийняті в межах їх компетенції.

Згідно із Правилами пожежної безпеки в Україні забезпечення пожежної безпеки є складовою частиною виробничої та іншої діяльності посадових осіб,

працівників підприємств, установ, організацій і підприємців. Це повинно бути відображено в договорах про працю (контрактах) і статутах підприємств, установ, організацій. Відповідальним за забезпечення пожежної безпеки є керівник підприємства, установи, організацій, призначена ним особа, якщо інше не передбачено відповідним договором.

Громадяни України, керівники, працівники підприємств, установ повинні керуватися в своїй діяльності для запобігання пожеж «Правилами пожежної безпеки в Україні».

Згідно із Правилами пожежної безпеки в Україні в нашій країні діє система пожежної охорони.

Мета пожежної охорони – захист життя і здоров'я громадян, приватної, колективної і державної власності від пожеж, підтримання належного рівня пожежної безпеки на об'єктах і в населених пунктах.

Згідно із Правилами пожежної безпеки в Україні, відповідальність за пожежну безпеку підприємств, установ покладено на роботодавців або уповноважених ними осіб. Згідно із цим вони зобов'язані:

- розробляти комплекс заходів щодо гарантування пожежної безпеки;
- згідно з нормативними актами з пожежної безпеки розробляти і затверджувати положення, інструкції, інші нормативні акти, що діють у межах підприємства, контролювати їх виконання;
- організовувати навчання працівників щодо пожежної безпеки;
- утримувати в справному стані засоби протипожежного захисту і зв'язку, пожежну техніку, обладнання та інвентар, не використовувати його не за призначенням;
- проводити службове розслідування пожеж.

На підприємствах варто організувати вивчення всіма працівниками правил пожежної безпеки і дій у разі виникнення пожежі. *Осіб, які не пройшли інструктаж із пожежної безпеки, не можна допускати до роботи.* Кожен

працівник зобов'язаний виконувати ці вимоги, а також вживати заходи щодо усунення порушень правил пожежної безпеки, ліквідації пожеж і загорянь.

Згідно із Правилами пожежної безпеки в Україні, громадяни України зобов'язані:

- виконувати вимоги правил пожежної безпеки, забезпечувати будівлі, які їм належать на правах особистої власності, первинними засобами гасіння пожеж і протипожежним
- інвентарем, виховувати в дітей обережність у поводженні з вогнем;
- повідомити пожежну охорону про виникнення пожежі та вжити заходи для її ліквідації, рятування людей і майна.

Основними завданнями пожежної безпеки є: контроль за дотриманням протипожежних вимог, запобігання пожеж і нещасних випадків від них, гасіння пожеж, рятування людей і надання допомоги в ліквідуванні наслідків аварій, катастроф і стихійного лиха.

Загальні вимоги пожежної безпеки

- Кожен працівник повинен знати місце розташування первинних засобів пожежогасіння і вміти ними користуватися, працівники мають знати правила поведінки при пожежі, шляхи евакуації.
- Легкозайmistі та горючі рідини дозволяється зберігати в спеціально відведених місцях відповідно до норм.
- Масильні матеріали, легкозайmistі та горючі рідини повинні зберігатися окремо від інших матеріалів і речовин, у спеціальних ємкостях.
- Забороняється розкидати пожежонебезпечні матеріали. Після використання їх треба винести з приміщення в спеціально відведене місце. Не захаращувати ними підвальні або горищні приміщення.
- У разі виникнення пожежі працівники повинні негайно повідомити про це керівництво та пожежну охорону за телефоном 101, розпочати ліквідацію пожежі всіма наявними засобами.

Пожежна безпека поділяється на державну, відомчу, сільську і добровільну.

Державна пожежна охорона формується на базі воєнізованої і професійної пожежної охорони Міністерства надзвичайних ситуацій України. Вона створюється в містах, інших населених пунктах, на промислових та інших підприємствах незалежно від форм власності.

Державна пожежна охорона згідно з її Положенням складається із Головного управління Державної пожежної охорони (ГУДПО), управлінь або відділів у Криму, областях, містах, Києві і Севастополі, відділів, відділень, загонів і пожежних частин, допоміжних служб, пожежно-технічних закладів і науково-дослідних установ.

Відомча пожежна охорона (пожежно-охоронна) створюється на об'єктах міністерств інших центральних органів державної виконавчої влади, перелік яких визначається Кабінетом Міністрів. Вона здійснює свою діяльність згідно з положенням, погодженим з Міністерством внутрішніх справ.

Сільська пожежна охорона (СПО) створюється в сільських населених пунктах, де немає підрозділів державної пожежної охорони, органами місцевої державної адміністрації відповідно до Положення про цю службу.

Добровільна пожежна охорона (ДПО) може створюватися на підприємствах, в організаціях для здійснення заходів щодо запобігання пожеж та організації їх гасіння робітниками, службовцями, інженерно-технічними працівниками та іншими громадянами згідно з Положенням про ДПО.

Контроль за діяльністю відомчої, сільської і добровільної пожежної охорони здійснюють міністерства та інші центральні і місцеві органи державної виконавчої влади, керівники підприємств, установ і організацій, органи державної пожежної охорони.

Державний пожежний нагляд (Держпожнагляд) за станом пожежної безпеки в населених пунктах і на об'єктах незалежно від форм власності здійснюється відповідно до діючого законодавства державною пожежною охороною. Посадові особи Держпожнагляду є державними інспекторами з

пожежної охорони і діють згідно з «Положенням про Державну пожежну охорону».

За порушення встановлених законодавством вимог пожежної безпеки, створення перепон для діяльності посадових осіб органів Держпожнагляду, невиконання їх приписів, винні в цьому посадові особи, інші працівники підприємств, установ, організацій і громадяни притягуються до відповідальності – сплати штрафів. Розміри і порядок стягнення штрафів визначається діючим законодавством України.

Підприємства, установи, організації і громадяни зобов'язані відшкодувати збитки, заподіяні внаслідок порушення ними протипожежних вимог відповідно до діючого законодавства.

ВИСНОВКИ

Екологічний стан рекреаційних територій міських агломерацій є одним із найважливіших чинників якості життя та здоров'я міського населення і тому потребує особливої уваги як об'єкт невиснажливого природокористування та відповідного управління.

Механізм екологічного управління рекреаційними територіями великого (промислового) міста – це сукупність методів, принципів, елементів, заходів, функціонування його блоків, управлінських установ та суб'єктів господарювання, цілеспрямована дія яких забезпечує ефективне використання цієї категорії земель. Традиційно вважається, що ефективність управління рекреаційними зонами залежить від досконалості нормативно-правової бази та системи управлінських ланок, що забезпечують організацію регулювання розвитку та використання рекреаційних територій міських агломерацій.

Зміст правового режиму використання та охорони рекреаційних зон

1. визначення поняття рекреаційним зон як об'єктів правового регулювання;
2. порядок створення-управління в галузі використання та охорони рекреаційних зон;
3. правові форми використання рекреаційних зон;
4. механізм правової охорони рекреаційних зон;
5. відповідальність за порушення правового режиму рекреаційних зон.

Рекреаційні зони - це території, призначені для організації відпочинку населення, туризму та проведення спортивних заходів.

До рекреаційних зон, як правило, відносять ділянки, зайняті територіями будинків відпочинку, пансіонатів, об'єктів фізичної культури та спорту, кемпінгів, яхт-клубів, туристичних баз, стаціонарних і наметових туристично-оздоровчих таборів, будинків рибалок і мисливців, дитячих туристичних

станцій, парків, зелених зон навколо міст та інших населених пунктів і зелених насаджень міст, навчально-туристичних та екологічних стежок, маркованих трас, дитячих і спортивних таборів, інших аналогічних об'єктів, а також земельні ділянки, надані для дачного будівництва і спорудження інших об'єктів стаціонарної рекреації.

Земельний кодекс України виділяє окрему категорію земель рекреаційного призначення.

Основна частина функцій нормативно-правового механізму регулювання природокористуванням у рекреаційних місцевостях в основному реалізується на державному рівні, але вимагає подальшого вдосконалення за такими напрямками:

- визначення юридичних підстав видачі ліцензії суб'єктам підприємницької діяльності на користування природними ресурсами, що мають лікувально-оздоровчі властивості;
- диференціація розмірів плати за спеціальне користування природними ресурсами та обліку їх екологічної і лікувально-оздоровчої цінності;
- використання частини податку з прибутку підприємств, розташованих в курортно-рекреаційних місцевостях на проведення заходів щодо відтворення використовуваних природних ресурсів;

СПИСОК БІБЛІОГРАФІЧНИХ ПОСИЛАНЬ ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андропов О.М. Стан рекреаційного комплексу України / О.М. Андропов // Економіка і Екологія. -2005. - №24.
2. Безпека життєдіяльності: Навчальний посібник. -К.: Знання, 2012. — 397 с.
3. Безуглий В. В., Козинець С. В. Регіональна економічна і соціальна географія світу : Навчальний посібник. — видання 2-ге, доп., перероб. — К. : ВЦ «Академія», 2011. — 688 с. — ISBN 966-580-144-9.
4. В.І. Чорна, В.В. Кацевич, Т.М. Косогова. – Дніпропетровськ-Луганськ,2012. – 160 с.
5. Величко О. М. Контроль забруднення довкілля: Навчальний посібник. -К.: Основа, 2012. — 255 с.
6. Габрель М.М. Просторова організація міських систем / М.М. Габрель. –К.: Видавничий дім А.С.С., 2004. – 488 с
7. Гайдук А Дослідження розвитку світової туристичної індустрії з використанням методу сценаріїв / А Гайдук // Регіональна економіка. - 2008. - №3. - С 152-159.
8. Гайдук А Дослідження розвитку світової туристичної індустрії з використанням методу сценаріїв / А Гайдук // Регіональна економіка. - 2008. - №3. - С 152-159.
9. Гудзеляк І. І. Географія населення: Навчальний посібник / І. Гудзеляк. — Л. : Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2008. — 232 с. — ISBN 978-966-613-599-8.
10. Гулевець Д.В. Оцінка екологічного ризику погіршення сучасного стану урбанізованих територій / Д. В. Гулевець, Я. І. Мовчан, О. В. Рибалова / Східно-Європейський журнал передових технологій. – 2013, -№3(11). -С.37-41.

11. Гудзь П. Економічна ефективність використання природних рекреаційних ресурсів / П. Гудзь // Регіональна економіка. - 2000. - №4.
12. Гудзь П. Економічна ефективність використання природних рекреаційних ресурсів / П. Гудзь // Регіональна економіка. - 2000. - №4.
13. Дахно І. І. Країни світу: Енциклопедичний довідник / І. І. Дахно, С. М. Тимофієв. — К. : Мапа, 2011. — 606 с. — (Бібліотека нового українця) — ISBN 978-966-8804-23-6.
14. Джаман В. О. Регіональні системи розселення: демографічні аспекти. — Чернівці : Рута, 2013. — 392 с. — ISBN 9665685988.
15. Домогосподарства України за даними Всеукраїнського перепису населення 2015 року / за ред. О. Г. Осауленка. — К., 2016.
16. Дорошенко Л. С. Демографія: Навчальний посібник. — К. : МАУП, 2005. — 112 с. — ISBN 966-608-442-2.
17. Дубович І. А. Країнознавчий словник-довідник. — 5-те вид., перероб. і доп. — К. : Знання, 2009. — 839 с. — ISBN 978-966-346-330-8.
18. Дуднікова І. І. Безпека життєдіяльності. -К., 2012. — 237, с.
19. Економічна і соціальна географія країн світу. Навчальний посібник / За ред. Кузика С. П. — Л. : Світ, 2012. — 672 с. — ISBN 966-603-178-7.
20. Желібо Є. П. Безпека життєдіяльності: Курс лекцій. — Ірпінь: Академія ДПС України, 2011. — 356 с.
21. Жидкова Т.В. Вертикальне зонування території як метод збереження історичного середовища міста / Т.В. Жидкова, О.А. Шелковін // Научнотехнический сборник. – 2009. – №90. – С. 148–151.
22. Закон України «Про курорти» від 5 жовтня 2000 р. // Відомості Верховної Ради України. - 2000. - №50. - Ст. 435.
23. Закон України «Про стимулювання розвитку регіонів».- Закон України від 8 вересня 2005 р. №2850 -IV - Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/lavs/main.cgi>
24. Закон України «Про туризм» від 15 вересня 1995 р. // Відомості Верховної Ради України. - 1995. - №31. - Ст. 241.

25. Клименко М.О. Екологія міських систем: підручник / М.О. Клименко, Ю.В. Пилипенко, О.С. Мороз. – Херсон: Олді-плюс, 2010. – 294 с.
26. Кучерявий В. П. Урбоекологія: Підручник,. -Львів: Світ, 2014. — 439 с.
27. Національний атлас України / гол. ред. Л. Г. Руденко ; голова ред. кол. Б. Є. Патон. — К. : НАН України, Інститут географії, ДНВП «Картографія», 2010. — 440 с. — 5 тис. прим. — ISBN 978-966-475-067-4.
28. Одеський регіон: передумови формування, структура та територіальна організація господарства: навч. посібник / Одес. нац. ун-т І. І. Мечникова; авт. колектив: О. Г. Топчієв, І. І. Кондратюк, В. В. Яворська [та ін.]. – Одеса: Астропринт, 2012. – 336 с. 14.
29. Одеський регіон: природа, населення, господарство: Навч. пос. / О. Г. Топчієв, О. І. Полоса та ін.; За заг. ред. О. Г. Топчієва. – Одеса: Астропринт, 2012. – 184 с. 13.
30. Омеляненко М.В. Основи нормування міського середовища Навч. посібн. / за ред. М.М. Дьоміна. – К.: Книжкове вид-во Національного авіаційного ун-ту, 2007. – 192 с.
31. Покляцький С.А. Умови життя населення великих міст України: суспільно-географічне дослідження / К.: НВП «Видавництво «Наукова думка» НАН України, 2016. – 184 с.
32. Регіональна доповідь про стан навколишнього природного середовища в Одеській області у 2014 році // <http://ecology.odessa.gov.ua/zvti/>
33. Регіональні показники. Статистична інформація. Держкомстат України // www.ukrstat.gov.ua.
34. Рекреаційна географія: навч. посібник / М.М. Покоłodна; Харк. нац. акад. міськ. госп-ва. - Х.: ХНАМГ, 2012. - 275 с.
35. Салуха Б.В. Міська екологія / Б.В. Салуха, Г.Б. Фукс. – К.: КНУБА, 2004.– 338 с

36. Семенов В.Ф. Кластерна політика в управлінні регіональним розвитком туризму / Вісник соціально-економічних досліджень. Зб. Наук. Праць.-Одеса ОДЕУ.- 2010, № 40.- С.56-63.

37. Семенов В.Ф. Мозгальова В.М. та ін. Регіональний вимір рекреаційно-туристичної діяльності // За ред. В.Ф.Семенова / Монографія, Одеса, Оптимум.-2008.-201с.

38. Семенов В.Ф., Михайлюк О.Л., Олійник В.Д. Міжрегіональні диспропорції та регіональне зростання . Монографія // За ред.. В.Ф. Семенова.- Одеса: Атлант, 2011.-150с.

39. Семенов В.Ф.Регіональна економіка / В.Ф.Семенов, Т.О Проценко; [навчальний посібник] - К.: МП "Леся", 2009. - 708 с.

40. Статистична інформація. Головне управління статистики в Одеській області // www.od.ukrstat.gov.ua

41. Стафійчук В. І. Рекреалогія : навч. посібник. – К.: Альтпрес, 2010. – 264 с.

42. Стратегія розвитку туристичної індустрії в Україні: регіональні аспекти / О. П. Савіцька, Н. В. Савіцька // Вісник Національного університету "Львівська політехніка". Проблеми економіки та управління. - 2013. - № 754. - С. 68-74.

43. Топчієв О. Г. Основи суспільної географії: Навч. Пос. – Одеса: Астропринт, 2011. – 560 с

44. Франчук Г.М. Урбоекологія і техноекологія: підруч. / Г.М. Франчук, О.І. Запорожець, Г.І. Архіпова. – К.: Вид-во Нац. авіац. ун-ту «НАУдрук», 2011. – 496 с.

45. Чорна В.І. Екологія міських систем: Практикум. Навчальний посібник /

46. Шестопалова Л. М. Основи безпеки життєдіяльності. -К.: Юрінком Інтер, 2015. — 96 с.

47. Яремко З. Безпека життєдіяльності. -К.: Центр навчальної літератури, 2015. — 317 с.

61. Вердонское ущелье. [Электронный ресурс] / Режим доступа: https://tonkosti.ru/Вердонское_ущелье.
62. Женевское озеро. [Электронный ресурс] / Режим доступа: <https://tonkosti.ru/>
63. Лісова політика Франції. [Электронный ресурс] / Режим доступа: <http://poteme.com.ua/lesnoe-i-parkovoe-khozyajstvo/lektcii-po-lesnomukhozyajstvu/2025-lisova-politika-frantsiji.html>.
64. [Электронный ресурс] / Режим доступа: https://www.tursvodka.ru/information/for_traveler/best_beach_resorts_france
65. Озера Франции: общая характеристика. [Электронный ресурс] / Режим доступа: <http://www.france.promotour.info/lac/index.php>
66. Озеро Анси. [Электронный ресурс] / Режим доступа: <https://tonkosti.ru/>
67. Озеро Бурже. [Электронный ресурс] / Режим доступа: <https://tonkosti.ru/>
68. Пила - самая крупная дюна в Европе. [Электронный ресурс] / Режим доступа: http://www.travel.ru/wow/dune_du_pyla.html.
69. Пляжные курорты Франции. [Электронный ресурс] / Режим доступа: <http://guide.travel.ru/france/resorts/beaches/>
70. .Смаль І. В. Туристичні ресурси світу: навчальний посібник / І. В. Смаль.– Ніжин :Видавництво Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя, 2010. – 336 с.
71. Уварова Г.Ш. Туристське країнознавство: навчальний посібник /Г.Ш. Уварова – К.: НАУ-друк, 2009. – С. 25-34. 12.Auvergne. History, Culture, Geography, & Map. [Электронный ресурс] / Режим доступа: <https://www.britannica.com/place/Auvergne>.
72. .Chiffres clés du tourisme et des loisirs en Occitanie. [Электронный ресурс] / Режим доступа: https://www.laregion.fr/IMG/pdf/rencontres_tourisme_36p2.pdf.

73. .Chiffres clés 2016 du tourisme Normand. [Электронный ресурс] / Режим доступа: <http://www.cotedazur-touriscope.com/pdf/chiffres/2016/Chiffrescles-2016-GB.pdf>.
74. Key facts on tourism in France 2016. [Электронный ресурс] / Режим доступа: https://www.entreprises.gouv.fr/files/files/directions_services/etudes-et-statistiques/stats-tourisme/chiffres-cles/2016-key-facts-tourism.pdf.
75. .Parks, reserves, and other protected areas in France. [Электронный ресурс] / Режим доступа: <http://www.parks.it/world/FR/Eindex.html#Nord>
76. .Protected Areas in France: a diversity of tools for the conservation of biodiversity. IUCN France (2013), Paris, 44 pages.
77. Rhône-Alpes. Press KIT 2015. [Электронный ресурс] / Режим доступа: <http://pro.auvergnerhonealpestourisme.com/res/918d45e6570a23e185bae4c98167a88af11dc7ad.pdf>.
78. The Regions of France. [Электронный ресурс] / Режим доступа: <https://about-france.com/regions.htm>.
79. Tilton E. M. Mineral and Thermal Spas in France. [Электронный ресурс] / Режим доступа: <http://www.jstor.org/stable/391139>.
80. Tourism statistics at regional level. [Электронный ресурс] / Режим доступа: http://ec.europa.eu/eurostat/statisticsexplained/index.php/Tourism_statistics_at_regional_level.
81. UNWTO Tourism Highlights, 2017 Edition [Электронный ресурс] / Режим доступа: <http://mkt.unwto.org/publication/unwto-tourism-highlights>
82. Travel & tourism economic impact 2017. France. [Электронный ресурс] / Режим доступа: <https://www.wttc.org/-/media/files/reports/economic-impactresearch/countries-2017/france2017.pdf>.

83. Water activities in the Loire Valley. [Электронный ресурс] /
Режим доступа: <https://www.experienceloire.com/loire-water-activities.htm>.